

TOP ROZHOVOR
S VĚROU KALVODOVOU

KDYŽ NÁM ZEMĚ
BERE DECH

PRAXE: CO VÁS ČEKÁ
V ADVOKÁTNÍCH KANCELÁŘÍCH

FAKT

1/2017

VINA V BRNĚ

Konference pro mladé právní vědce a doktorské studenty se bude konat **27. až 29. dubna 2017 v Univerzitním centru v Telči**. Témata sekcí s abstrakty jsou již zveřejněny na našem webu.

Přihlašování na konferenci bylo spuštěno 2.1.2017.

Bližší informace naleznete na našich webových stránkách a sledujte také náš Facebook Cofola.

Využijte této konference k představení Vašich semestrálních prací, SVOČ nebo diplomových prací v přátelském a méně formálním prostředí na téměř „domácí půdě“.

<http://cofola.law.muni.cz>

Obsah

PĚT NEJ	
Pět zaviněných NEJ	3
<i>Jan Šlajs</i>	
DĚNÍ VE SPOLKU	
Tři otázky pro Svatavu Veverkovou a Vladislava Musila	3
Fakultní divadlo představilo hru Návštěva staré dámy	5
<i>Markéta Štěpáníková, Marek Tesař</i>	
DĚNÍ NA FAKULTĚ A UNIVERZITĚ	
Senátní koutek	6
<i>Lukáš Buchta</i>	
Jak si efektivně prodloužit studentská léta? Erasmus v desátém semestru	7
<i>Anna Katerina Vintrová</i>	
Praxe: Co vás čeká v advokátních kancelářích	8
<i>Anna Katerina Vintrová, Ilona Jakubčíková, Sabina Baronová</i>	
Jak na Ph.D. podle Dominika Židka	9
<i>Sabina Baronová</i>	
Humans of PrF: Zdenka Kolářová	11
MIMOCHODEM	
Přehled nejdůležitějších legislativních novinek	12
<i>Josef Bártů</i>	
Reflexe divadelní inscenace: Podezřelá krajina s anděly	13
<i>Markéta Špetíková</i>	
Iurium Wiki nabízí kvalitní databázi právních pojmů	14
<i>Monika Zemanová</i>	
Kterak na Brno dopadla tíha té nejtěžší viny	15
<i>Adam Pálka</i>	
TOP ROZHOVOR	
Věra Kalvodová:	
S trestním právem by se mělo zacházet jako se šafránem	16
<i>Jan Šlajs, Roman Šafář</i>	
DĚNÍ MIMO FAKULTU	
Kauza Žáček aneb Kdo to tady rodí?	18
<i>Martina Ivanová</i>	
Půda má moc, horká půda ještě víc	19
<i>Roman Šafář</i>	
Ekologická hrozba s chutí palmového oleje	20
<i>Martina Kubinová, Kateřina Gabrhelíková</i>	
Rozhovor: Martin Freund – Důstojně žít, znamená důstojně bydlet	22
<i>Marek Pivoda</i>	
Budeme mít levnější mobilní tarify?	24
<i>Jaroslav Hroch</i>	
Právo není jen Proces	26
<i>Petr Suchánek</i>	
Stať o vlastnictví nebeských těles	27
<i>Marek Tesař</i>	
Život za sto korun	28
<i>Jakub Strouhal</i>	
Když nám země bere dech	29
<i>Kateřina Gabrhelíková</i>	
NÁZOROVÝ SOUBOJ	
Potřebuje Česká republika ústavní zákon o celostátním referendu?	30
GLOSA ZÁVĚREM	
Slyšela jste, kdo umřel? O první novele občanského zákoníku	31
<i>Marek Tesař</i>	

Redakce

Šéfredaktorka: Mgr. Bc. Svatava Veverková
Zástupce šéfredaktorky: Mgr. Vladislav Musil
Editoři: Mgr. Kamila Abbasi, Sabina Baronová, Mgr. Vladislav Musil, Mgr. Bc. Svatava Veverková
Korektura: Ilona Jakubčíková, Mgr. Vladislav Musil, Adam Němec, MgA. Markéta Špetíková, Bc. Marek Tesař
Obálka a komiks: Mgr. Jakub Strouhal
Sazba: Mgr. Petr Havlík
Ředitelka projektu: Mgr. Martina Grochová
Redaktoři: Sabina Baronová, Josef Bártů, Lukáš Buchta, Kateřina Gabrhelíková, Jaroslav Hroch, Martina Ivanová, Mgr. Anna Katerina Vintrová, Zdenka Kolářová, Mgr. Martina Kubinová, Mgr. Bc. Adam Pálka, Marek Pivoda, Mgr. Jakub Strouhal, Mgr. Petr Suchánek, Bc. Roman Šafář, Jan Šlajs, MgA. Markéta Špetíková, JUDr. Bc. Markéta Štěpáníková, Ph.D., Bc. Marek Tesař, Monika Zemanová

Tiráž

časopis FAKT
II. ročník, 1. číslo
periodicita: 5x ročně

Vydavatel:

Fakultní akademický klub, z. s.;
 Divišova 68/3, 612 00 Brno;
 IČ 04478622

e-mail: casopis.fakt@gmail.com

web: www.facebook.com/spolek.fak

ISSN 2533-7548

Registrováno u Ministerstva kultury
 ČR MK ČR E 22833

Toto číslo vychází 31. března 2017 v Brně

Slovo šéfredaktora

Nuda v Brně? Kdepak. Že název českého filmu z roku 2003 neodpovídá skutečnosti, přesvědčuje město Brno své kamarády helé z Prahy, Ostravy i dalších míst. Bo není čas nudit čtenáře nudou, rozhodli jsme se rozvinout události posledních měsíců jejich zavnutím do časopisu s podtitulem Vina v Brně. A nuda to určitě nebude.

Na téma viny jsme si povídali s vedoucí Katedry trestního práva, docentkou Věrou Kalvodovou, která nám prozradila, že by se s trestním právem mělo zacházet jako se šafránem. S Martinem Freundem, uvolněným zastupitelem města Brna pro sociální začleňování, jsme mrkli na zoubek navrhovanému zákonu o sociálním bydlení. Martin stojí za projekty, co pomáhají brněnským bezdomovcům a dalším sociálně slabým lidem uniknout z ulice.

Cítíte se vinni každý měsíc, když platíte vysoký účet za svůj mobilní tarif? Běží Vám hlavou, kolik tekutého chleba by za to bylo? Třeba přemrštěným fakturám již brzy odzvoní. Více se ptáme v článku „Budeme mít levnější mobilní tarify?“. O tom, proč se nám nejen v Brně blbě dejchá, pojednává příspěvek „Když nám země bere dech“. Důležitost a závažnost tohoto problému zaznamenala také Evropská unie, a proto přijala opatření ke zlepšení stávající situace. Kvůli špatnému ovzduší došlo ke vzniku několika spolků a hnutí majících za cíl situaci zlepšit, např. Dejchej Brno.

Ohlédli jsme se i do minulosti. V článku „Kterak na Brno dopadla tíha té nejtěžší viny“ jsme rozebrali stín viny na hradu Špilberk. V 18. a 19. století sloužily kasematy brněnského Špilberku jako vězení. Jakmile se viník ocitl mezi stěnami těchto kobek, začalo pro něj skutečné peklo. Peklo zažívá i naše Země, když se kvůli palmovému oleji vypalují deštné lesy. Je to „Ekologická hrozba s chutí palmového oleje“.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, inspirativní čtení Vám přeje

Svatava Veverková
 šéfredaktorka časopisu

Časopis je realizován v rámci projektu specifického výzkumu MUNI/D/1413/2016. Za pomoc děkujeme Programu rektora na podporu tvorby studentských časopisů MU. Všechny texty vychází k právnímu stavu dne 8. března 2017. Za případné tiskové chyby se omlouváme.

PĚT NEJ

Pět zaviněných NEJ

Jan Šlajs

Jako v každém čísle časopisu FAKT vám přinášíme pět NEJ. Tentokrát se budou vztahovat k vině, a to nejenom k vině v Brně, ale i za jeho hranicemi.

Nejnevhodnější výhoda

Ve státě New Jersey čeká pachatele přísnější postih, pokud spáchá vraždu oděn do neprůstřelné vesty, a to i v případě, že by skončil své jednání ve stádiu pokusu. Díky neprůstřelné vestě zvýhodněný vrah je tak u soudu po právu znevýhodněn.

Nejdelší trest odnětí svobody

Nejdelší trest odnětí svobody si odpykává Martin Bryant, který v australském městě Port Arthur roku 1996 zavraždil 35 osob, zřejmě z touhy po pozornosti. Bryant byl odsouzen k 35 doživotním trestům plus 1035 letům odnětí svobody bez možnosti podmínečného propuštění.

Nejlepší nále z oblasti trestního práva

Počátkem února brněnský Ústavní soud v nálezů sp. zn. I. ÚS 3533/16 částečně vyhověl ústavní stížnosti, když vyslovil, že odůvodnění rozhodnutí o vzeti do vazby nelze založit na jiných důvodech, než jsou

uvezeny ve výroku takového rozhodnutí. Městský soud v Praze nejednoznačně vylíčil, na kterých skutečnostech založil své rozhodnutí o vzeti do vazby a taktěž se nevypořádal s tím, že Obvodní soud pouze konstatoval, že důvody z předchozích rozhodnutí trvají. To podle ustáleného názoru Ústavního soudu nestačí k odůvodnění tak závažného zásahu do osobní svobody, jako je vazba.

Nejstarší obviněný

Nejstarší obviněnou je Laura Lundquist, toho času 102letá obyvatelka domu s pečovatelskou službou ve státě Massachusetts. Tato dáma měla údajně zavraždit svoji stoletou spolubydlici. Vzhledem k její stařecké demenci se ale případ nikdy nedostal k soudu a Lundquist byla pouze přemístěna do psychiatrické léčebny.

Nejstarší vražda

Nejstarší vražda se datuje zhruba 35 až 60 tisíc let do minulosti. Šlo o Neandrtálce Shanidara III., toho času ve věku asi 40 až 50 let. Jeho kostru našli v padesátých letech dvacátého století v Iráku. Podle poškození na levém devátém žeburu zřejmě zemřel na následky bodné rány, přičemž s kusem ostrého předmětu v těle, který ránu způsobil, ještě několik týdnů žil.

DĚNÍ VE SPOLKU

Tři otázky pro Svatavu Veverkovou a Vladislava Musila

V nové části rubriky *spolkového dění* budeme pravidelně přinášet krátké seznámení se členy *Fakultního akademického klubu, z. s.* V tomto dílu tak budete mít šanci blíže poznat šéfredaktorku FAKTu, Svatavu Veverkovou, a jejího zástupce, Vladislava Musila.

1. Mohli byste se čtenářům v krátkosti představit? Co vás motivovalo ke studiu právnické fakulty?

SV: Jsem malá dívka velkých cílů se zrzavými vlasy, jejichž barva "nomen-omenuje" s moji veverčí identitou. Ráda bych dodala, že mám kromě velkých cílů i velké srdce, ale obávám se, že se velikost mého srdce od těch ostatních nebude příliš lišit. Pamatuji si, kdy můj odhad velikosti dosáhl vrcholu. Navštěvovala jsem šestou třídu základní školy v Šumperku, když jsem si koupila boty velikosti 42, protože jsem očekávala, že mi noha brzy vyroste. "Hlavně aby se vešly," říkala jsem si. V pubertě na gymnáziu jsem očekávala,

že mi vyrostou i jiné části těla. Obojí bylo jako čekání na Godota. Před přijímačkami na vysokou školu následovalo další zklamání – nevyrostlo mi ani IQ, ačkoliv jsem jeho růst měla poctivě naplánovaný v diáři. Postupně jsem začala chápat, že bych lidi v okolí neměla měřit podle velikosti jejich bot, prsou či IQ. Lidé nejsou čísla. Šla jsem proto studovat Speciální pedagogiku s cílem pomáhat těm, kteří měli trošku těžší startovací životní čáru. Obor surdopedie a logopedie jsem následně úspěšně absolvovala. Ptáte se, jak jsem se dostala na právnickou fakultu? Tou oficiální verzí je, že jsem si přála "světový mír", který jsem chtěla nastolit skrze správné ohnutí paragrafů. Tou méně oficiální verzí je to, že mi vadily posměšky ostatních cílené na studenty pedagogické fakulty. Jako kdyby byli odpadem naší vzdělanosti. A tak jsem si vybrala v prvním ročníku na pedagogické fakultě obor s nejvyšší a nejobtížnější hranicí k přijetí – právo a právní vědu. Chtěla jsem tím demonstrovat, že i studenti z posměšky zahrnované pedagogické fakulty mohou

studovat ona tolik prestižní práva. V současnosti pokračuji ve studiu doktorátu na právnické fakultě a zároveň působím jako vedoucí právní poradny sportebitelské organizace dTest.

VM: Jsem rodilý Brňák a hrdý Řečkovičák (a Mokro Horák). Střední školu jsem absolvoval takřka v líhni právníků, a to na Gymnáziu Křenová, kde, jenom pro představu, deset spolužáků vystudovalo práva a pracuje v oboru. Maturoval jsem z fyziky a informatiky, takže lze uzavřít, že na střední jsem k právu příliš neinklinoval a mým snem bylo být vědcem po vzoru mého otce, profesora mikroelektroniky. Vysokoškolská studia jsem započal na oboru Teleinformatika na fakultě Elektroniky a komunikačních technologií na VUT. Po dvou letech jsem v předmětu „Programování mikroprocesorů“ pochopil, že tudy má cesta vést nebude. Po krátkém laškování se studiem teorie filmu a žurnalistiky jsem, inspirován kolegy z gymnázia, definitivně zakotvil na naší právnické fakultě. Můžu říct, že studium jsem si od první chvíle víceméně užíval, k čemuž značně přispěla absence laboratoří, vůně kalafuny či víkendů strávených reverzním inženýrstvím při vyplňování protokolů z hodin měření. Po šesti letech jsem studia i úspěšně ukončil, přičemž jsem tři roky působil jako praktikant v malé advokátní kanceláři a u toho si přivydělával v oblasti gastronomie v jedné lepší restauraci a přípravou sushi. V průběhu studia jsem se trochu hledal, abych zjistil, že zkoumat systém normativní či elektronický, není zas takový rozdíl a umět pomoci jinému člověku právní radou, tedy učinit jeho život lepším, není taky k zahazení, ačkoliv se to tedy hůře měří. Po absolutoriu jsem chtěl v advokacii setrvat, ale prozřetelnost tomu chtěla jinak a já přijal místo asistenta soudce na Nejvyšším soudu, kde se pod vedením skvělého soudce zabývám na civilním úseku agendou odpovědnosti státu za škodu. Na této pozici doufám vydržím až do justičních zkoušek a co se bude dít potom, to nejspíše opět rozhodne osud.

2. S jakými pohnutkami jste vstoupil(a) do spolku?

SV: Do spolku jsem vstoupila asi půl roku po jeho založení. Mojí primární motivací byla tvorba časopisu. Na fakultě totiž do té doby žádný studentský časopis pravidelně vydávaný nebyl a v našich rukách tak ležela možnost to změnit. Chvilí před termínem pro odevzdání diplomky jsem se rozhodla obohatit svůj denní program s názvem Psaní a škrtnání diplomky o vyšší level. O simultánní psaní diplomky a časopisu. Nejprve jsem nastoupila na pozici zástupce šéfredaktora, kterou jsem měsíc na to opustila, abych byla zvolena šéfredaktorkou. Devatenáctého května jsme vydali první číslo. Za tu dobu jsme jako redakce ušli velký kus cesty na podpatcích v oblacích. Na podpatcích proto, že si tak trochu žijeme na vysoké noze, protože nemusíme ostatní přesvědčovat, že “nám nikdo nediktuje, o čem smíme psát”. Tisk časopisu je financován univerzitou v rámci projektu Podpora tvorby studentských časopisů. Vše ostatní děláme zadarmo bez “pomoci” sponzorů. S hlavou v oblacích kráčíme z toho důvodu, že naše tvorba není sešněrována poučkami z katedry mediálních studií a žurnalistiky, neboť ji nikdo z nás nestudoval. Díky tomu můžeme psát podle našich ideálů a nikoliv žurnalistických pouček, které stejně neznáme. Byla to pro mě velká příležitost mít možnost pracovat s aktivními studenty, tříbit jejich

jazykový projev i pohled na celospolečenské problémy a zároveň nechat tyto studenty tříbit můj jazykový projev i pohled. V neposlední řadě se snažíme vzbuzovat u čtenářů diskuzi, protože jediné ta může vést k pokroku.

VM: Do struktur spolku jsem vstoupil asi měsíc po jeho založení v souvislosti s výjezdy do detenčních zařízení. Při těchto výjezdech jsem se seznámil se spoustou skvělých a nadějných právníků, takže jsem s podáním přihlášky příliš neváhal. Baví mě potkávat lidi, kteří právo studují, baví se jím a zároveň jsou ve svém volném čase ochotni udělat něco pro ostatní. Do spolku jsem tedy vstupoval s tím, že se chci zapojit do nějakých smysluplných aktivit, jako jsou přednášky pro studenty i veřejnost, debaty s významnými právníky či studentská setkání s různou náplní, od kulturní až po sportovní. Záhy jsem se dostal do redakce FAKTu a můžu říci, že nyní jsem jediný, kdo v užším vedení vydržel od začátku až do dnešních dnů, a pomohl jsem tak dostat časopis tam, kde je.

3. Jaké máte další vize pro rozvoj spolku, na co se chcete v budoucnu zaměřit?

SV: Jako šéfredaktorka časopisu se chci zaměřovat zejména na jeho rozvoj. Stále je co zlepšovat. Na každém čísle se podílí okolo třiceti studentů, absolventů či pedagogů, a tak je stále prostor pro zdokonalování organizace práce. Jelikož nemáme finance pro placení vystudovaných odborníků v oblasti médií, stávají se z nás polyfunkční lidé. Na poli neodbornosti sami bojujeme s papírem ve stylu jeden za všechny, všichni za jednoho. Jeden člověk tak u nás může být editor, korektor i autor článků. Ráda bych proto v redakci přivítala další nadšence, kteří se budou specializovat na určitou oblast. V budoucnu máme v plánu posílit naši spolupráci s Právním prostorem, aby se články dostaly k co nejširšímu množství čtenářů. Ze stejného důvodu pracujeme i na platformě sdílení článků online, neboť je zatím velkou škodou, že je časopis publikován pouze v tištěné podobě, která je omezená nákladem. Snažíme se rovněž pro spolek vytvořit webové stránky, kde by měl své místo i časopis FAKT. Je to FAKT dřina, ale stojí to za to.

VM: Aktuálně se zaměřuji pouze na FAKT, kde zastávám pozici zástupce šéfredaktorky a vedoucího rubriky „dění ve spolku“. Ostatních aktivit spolku se většinou účastním, ale nepodílím se na jejich organizaci. Moje vize se tedy týkají výhradně časopisu, který se doufám stane časopisem opravdu studentským, do kterého budou přispívat studenti napříč ročníky, ale i doktorandi a pedagogové, který nebude sloužit pouze jako prostor pro články odborné, ale nabídne prostor i těm kulturním a článkům ze studentského života. FAKT by tak mohl být průvodcem studenta, který mu zpříjemní studium, otevře mu další obzory a třeba i vytvoří platformu pro setkávání studentů, což si myslím, do velké míry plní už dnes. Jsem rád, že se nám podařilo kolem časopisu shromáždit skupinu velmi schopných studentů i absolventů, pro které je, myslím si, radost na časopisu pracovat a pro mě je poté radost číst jejich texty.

Fakultní divadlo představilo hru Návštěva staré dámy

Posledního únorového večera uvedla Fakultní divadelní společnost v aule naší fakulty své dlouho očekávané představení. V první části článku představí režisérka Markéta Štěpáníková proces vzniku inscenace a následně naváže Marek Tesař svými dojmy z generální zkoušky.

Návštěva staré dámy je hra

Markéta Štěpáníková

Návštěva staré dámy je hra, která samozřejmě nebyla míněna pouze pro právníky. Fridrich Dürrenmatt, její autor, je ale i dnes známý svými texty s filozofickým obsahem, v nichž právní a morální otázky nejsou žádnou výjimkou. Hra o tom, jestli je možno koupit si spravedlnost, je tak pro právníky více než zajímavá. V té části Law and Literature, která se týká vztahu práva a divadla, sice nepatří mezi nejčastěji zmiňované tituly, ovšem to jí na důležitosti nijak neubírá. Na rozdíl od jiných totiž snad i díky datu svého vzniku (šedesátá léta dvacátého století) nese sdělení, které není pouze nadčasové, ale chvílemi až útrpně současné. Právě pro tuto současnost a poměrně snadno sdělitelné (byť možná o to nejednoznačnější) poselství o právu si Fakultní divadelní společnost Dürrenmattovu hru vybrala pro svoji první inscenaci.

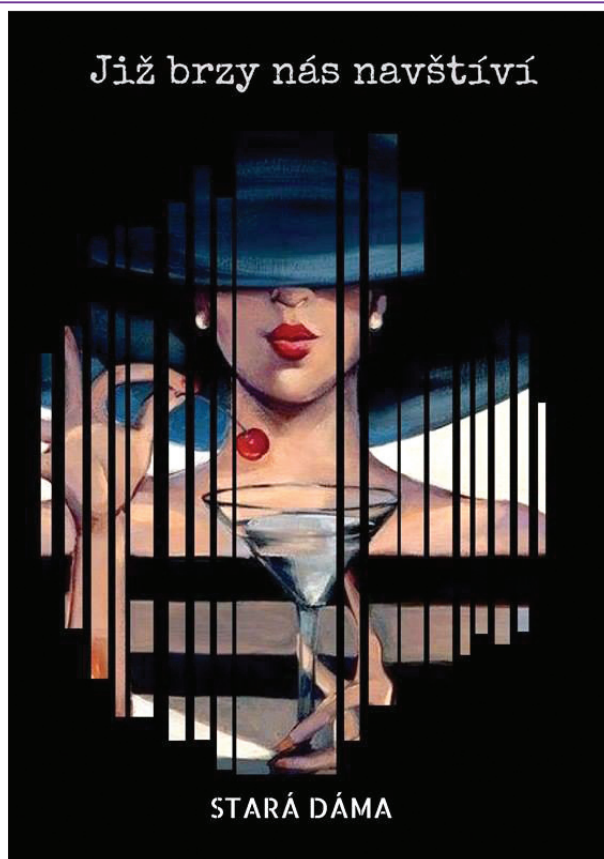
Na začátku byla úvaha o inscenaci, která využije prostor na právnické fakultě, který se navíc svým rozvržením bude podobat soudní síni. Skutečnost, že hru bylo nakonec možné uskutečnit v aule fakulty, kde obraz a strop nesou samy o sobě důležité poselství souznící s myšlenkou hry, tomu všemu dala ještě další rozměr. Aby však úvaha o právnickém divadle v právnickém prostoru mohla fungovat, bylo potřeba vybrat takovou hru, která by byla schopná zaujmout diváka-právníka svou divadelností a diváka-laika svým právním rozměrem. Dürrenmattova hra tento požadavek splňuje, ale hra samotná je pouze polotovár určující podobu výsledné inscenace jen z menší části. Za výsledným představením tak stojí více než rok práce včetně několika měsíců promyšlení dramaturgických úprav.

Nejriskantnějším krokem bylo použití závěrečné scény hry jak na začátku představení, tak na jeho konci. Tímto se má zdůraznit okamžik, kdy obec volí osud hlavního hrdiny, a v divákovi má tak být vyvolán pocit, že i on sám se musí rozhodnout, jakou cestu by volil. Vedle tohoto zásahu však proběhla i řada dalších, zahrnujících škrtání postav, vypouštění celých scén i jednotlivých replik tak, aby hlavní myšlenka inscenace byla co nejzřejmější a bylo možné udržet rychlejší tempo hry neodvratně směřující k závěru, to vše v limitu šedesáti minut.

Recenze generální zkoušky ze dne 28. února 2017

Marek Tesař

Do ospalého, zchudlého městečka se na návštěvu vrací jeho slavná rodačka, multimiliardářka Klára. Místní k ní, respektive k její peněžence, upínají naděje na lepší budoucnost; záhy se však ukazuje, že je Klára za bídu obce odpovědná. Je ochotná učinit jí přítrž - ovšem jen pokud někdo zabije Alfréda Illa, jejího někdejšího milence.

Nebudu zastírat, že je mi záhadou, proč se Dürrenmattovy hry těší takové oblibě. Nazvat je odpadem nebo svačinovým papírem světové literární tvorby se však zdráhám jednak pro jejich stáří (daří se jim v povědomí lidstva držet už více jak půlstoletí), jednak právě pro tu popularitu, které se mezi lidmi těší a z níž lze spíše usuzovat na deviaci mého vkusu než na úroveň spisovatelovy tvorby. Navzdory apriorní nespokojenosti s výsledkem divadelního večera jsem ale sál opouštěl s náznakem úsměvu na tváři, čímž jsem byl věru překvapen. Nebýt totiž osobních vazeb na některé z ochotníků, před Dürrenmattem bych dal přednost i dramtizaci některého z odvážnějších návrhů na čínskou polévku. Divadelní společnost se svého svého údělu zhostila se ctí, inscenace je dobrá, volejme sláva.

Hra byla, s ohledem na rozsah personálního substrátu sboru, uvedena v mírně zkráceném provedení, což jsem uvítal - ne proto, že tím bylo bezděky naplněno výše nastíněné pravidlo "Čím méně Dürrenmatta, tím lépe," nýbrž protože to hře skutečně dodalo na svěžesti. Odstraněny byly přebytečné pasáže, hodina děje uběhla jako nic. Seškrtání scénáře se ale podepsalo na mírné chaotičnosti úvodu; zatímco zbylé dvě třetiny představení se odehrávají ve snadno vstřebatelném tempu a jednotlivé scény mají dost prostoru rozvinout svou hloubku, začátek je na diváka doslova chrstnut a působí dojmem násilně sešroubovaných dílků pomíchaných obsahů krabic švédského nábytkářského giganta.

Souboru se podařilo výborným způsobem fruktifikovat prostředí *auditoria maxima*; tak řečnický pultík hraje i ve hře roli řečnického pultíku, stůl plní tu účel stolu, tam zas představuje samoobsluhu atd. Divadlo

je uměním interpretace; sděluje divákovi myšlenku, k níž ten však dospěje sám svým vnitřním duševním pochodem. Nejde o film, který by děj zachycoval ve svém skutečném prostředí; divadlo je uměním interpretace modelem situace a těmto drátům se Fakultní divadelní společnost přiblížila až intimně. Bylo báječné, když herci vstoupili mezi publikum, aby se prošli po měsítku. Bylo to minimalistické a bylo to dobré. Herci tím odvážně roli v představení svěřili i divákovi, totiž jeho psychice: všichni jsme dosvědčili procházku, ale přece jsme se každý procházeli jinde.

Osobně Dürrenmattovi vyčítám nesmírnou plochost výrazových prostředků a podceňování role řeči. Jak již bylo řečeno, divadlo je uměním interpretace. Vše, co umělec k divákovi vrhne, je náповědou toho, co chtěl autor představením říci. Dürrenmatt však naprosto rezignoval na poetickou stránku jazyka. Jeho repliky plní leda funkci prostého sdělování faktů: já jsem bohatá dáma, ty jsi chudý člověk, vy máte nějaké problémy, já je možná vyřeším... Rozpor mezi tím, co z pódiá zaznělo a co z něj zaznít *mohlo*, byl místy až bolestný. Třeba si to špatně vykládám. Třeba faktická strohost průpovědi měla namířit pozornost diváka k tomu, co vnímá očima, nebo jej přimět zamyslet se nad mravními aspekty děje. To však bez konfrontace autora zjistíme těžko.

Při rýžování hereckých talentů režisérka zřejmě narazila na několik zlatých valounků. Jistě, šlo o první inscenaci, a tak se snad ani nesluší se vztyčeným prstem upozorňovat na místy přerývaný projev nebo

spolknutý závěr věty. O to víc vyzdvihneme výkon Markéty Humplíkové a Hynka Vrány coby Kláry a Alfreda; jejich přednesy byly znělé, emoce opravdové a uvěřitelné. Klářina postava dostala prostoru dost, ale předepsaná plytkost postavy starého Illa pozorového diváka jistě zamrzela. Vrána by se popasoval i s větším kabátem, jak ostatně naznačil při vzrušené debatě se starostou. Snad k tomuto výkonu ještě dostane příležitost.

Závěr recenze čtenáře nepřekvapí, své hodnocení jsem uvedl již v úvodu. Nezbývá než vyslovit naději, která vyzní velmi sobecky, neboť plyne z touhy potěšit se dalším počinem z dílny této společnosti... totiž naději, že příští představení nově zrozeného divadelního spolku bude uvedeno s menším časovým odstupem.

Obsazení:

Klára: Markéta Humplíková
 Ill: Hynek Vrána
 Starosta: Michal Blažek
 Učitelka: Božena Filipová
 Reportérka: Barbora Roubalová
 Illová: Ilona Jakubčíková
 Policista a farář: Martin Horák
 Režie: Markéta Štěpáníková

Foto: Markéta Štěpáníková: Plakát

DĚNÍ NA FAKULTĚ A UNIVERZITĚ

Senátní koutek

Lukáš Buchta

Vážení čtenáři, vítejte v senátním koutku, kde se dozvíte zajímavosti z nedávného dění v Akademickém senátu naší fakulty.

V prosinci minulého roku se do obou komor Akademického senátu konaly řádné volby, jejichž výsledek určil složení senátu na funkční období od 1. ledna 2017 do 31. prosince 2018.

Za učitelkou komoru Akademického senátu (UKAS) nyní zasedají: doc. JUDr. Ing. Josef Šilhán, Ph.D. (předseda Akademického senátu), doc. JUDr. Petr Mrkývka, Ph.D. (předseda UKAS), JUDr. Eva Dobrovolná, Ph.D., LL.M., doc. JUDr. Marek Fryšták, Ph.D., doc. JUDr. Filip Křepelka, Ph.D., JUDr. Tereza Kyselovská, Ph.D., JUDr. Petr Lavický, Ph.D., JUDr. Ivana Pařízková, Ph.D., JUDr. David Sehnálek, Ph.D. a JUDr. Ladislav Vyhnánek, Ph.D., LL.M.

Do studentské komory Akademického senátu (SKAS) byli zvoleni: Mgr. Martina Grochová (předsedkyně SKAS) za doktorandy, Damir Solak za 1. ročník magisterského studia, Lukáš Buchta (místopředseda SKAS) a Eva Moravcová za 2. ročník, Oldřich Florián a Bc. Marek Tesař za 3. ročník, Jakub Pohl a Jiří Růžička

za 4. ročník, Daniela Procházková za 5. ročník a Dominik Levíček za bakaláře.

Aktuální složení Akademického senátu a další informace o jeho působení najdete na stránkách fakulty (www.law.muni.cz), v záložce O fakultě, v sekci Orgány fakulty.

LL.M. a MPA nově

Nejzásadnějším počinem Akademického senátu v době nedávné bylo přijetí řádu vzdělávání v mezinárodně uznávaném kurzu. To znamená, že může právnická fakulta samostatně udělovat tituly LL.M. (Master of Laws) a MPA (Master of Public Administration). Fakulta již dříve tyto mezinárodně uznávané kurzy organizovala, ovšem ve spolupráci s univerzitou v Nottinghamu. Nyní, díky změně vysokoškolského zákona, může tyto kurzy vést sama. K tomu bylo třeba schválit speciální řád vzdělávání ve znění konformním s názorem Ministerstva školství, což se sice nadvakrát, ale přece podařilo. Následně jej posvětil i Akademický senát Masarykovy univerzity a výsledkem celého

procesu je skutečnost, že nyní již fakulta hledá uchazeče o toto vzdělávání.

Zasedání Akademického senátu by se měla konat v pondělí 6. 3., 20. 3., 24. 4., 15. 5., 19. 6., 2. 10., 6. 11. a 4. 12., a to konkrétně ve 12:40 v zasedací místnosti č. 109. Jelikož jsou zasedání obvykle veřejná,

může se na ně kdokoliv přijít podívat. Různá důležitá sdělení, zápisy ze zasedání a také možnost kontaktovat senátory se svými dotazy či podněty nabízí nová facebooková stránka studentské komory (www.facebook.com/SKASPrFMU). Tak neváhejte a zastavte se – osobně či virtuálně.

Jak si efektivně prodloužit studentská léta? Erasmem v desátém semestru

Anna Katerina Vintrová

Celý život jsem snila o tom, že se na vysoké škole vydám na studijní pobyt v zahraničí. Mým snem byly řecké Athény. K mému překvapení neměla naše fakulta partnerskou smlouvu s místní univerzitou. Proto jsem se na doporučení sestřenice rozhodla pro Konstanz, která leží na samotném jihu Německa u hranice se Švýcarskem, přímo u Bodamského jezera.

Než jsem se stihla na naší fakultě patričně rozkoukat, byla jsem ve druhém ročníku studia. Přišel čas přemýšlet, kdy bych chtěla vyjet na zahraniční studijní pobyt. Třetí ročník nepřicházel v úvahu, neboť mě čekala zkouška z mezinárodního práva soukromého a obchodního práva. K tomu jsem ještě opakovala zkoušku z občanského práva, tentokrát již po novu. A ve čtvrtém ročníku na nás čekaly další těžké zkoušky.

Jediným možným řešením, abych v klidu stihla absolvovat všechny zkoušky, pro mě byla tedy možnost zúčastnit se programu Erasmus+ až v desátém semestru, kdy už neprobíhají žádné přednášky ani semináře. To však znamenalo prodloužit si studium minimálně do září, popřípadě až do ledna. Osobně mi tato „komplikace“ nevadila, rodiče také nebyli proti. Plán jsem tedy měla.

V průběhu dalších let svého studia jsem slýchávala zkušenosti spolužáků, kteří zahraniční pobyt již absolvovali. Téměř všichni se shodli na tom, že daný semestr byl jeden z nejnáročnějších ze všech. Kromě studia na hostitelské univerzitě totiž museli psát seminární práce, aby získali kredity za zápočty i doma. Zkouškové období pak bývalo také hektické. Proto jsem nikdy svého rozhodnutí prodloužit si studium nelitovala.

Z praktického hlediska není žádný problém vyjet na Erasmus až ke konci studia. Student má totiž možnost si vybrat ze tří řádných termínů státní závěrečné zkoušky („SZZ“) – jaro, září nebo leden. Důležité je si pohlídat termín pro odevzdání diplomové práce. V případě SZZ v září je termín pro odevzdání do konce června. Pokud se student rozhodne až pro lednovou SZZ, diplomovou práci musí odevzdat do konce října.

Co se týká samotné úpravy studia, vyjíždějící studenti si zpravidla žádají o individuální studijní plán („ISP“). Výhodou je ukončení předmětů i mimo zkouškové období. Já jsem si však o ISP nežádala, neboť to v desátém semestru nebylo potřeba. Musela jsem si jen tento pobyt zaregistrovat v ISu, aby fakulta věděla, že jsem v zahraničí. V září jsem si poté požádala o odložení splnění podmínek pro zápis do jedenáctého semestru, neboť jsem se vracela do Česka až na konci září. Období pro splnění podmínek pro zápis do dalšího semestru totiž končilo v polovině září.

Během studia v rámci programu Erasmus musí student přivést alespoň 20 ECTS (evropský systém přenosu a akumulace kreditů), aby mu byl zahraniční pobyt naší fakultou uznán. Student, který vyjíždí na Erasmus až ke konci studia, může mít zvláštní režim. Tim je možnost psát diplomovou práci v zahraničí. Student tedy nemusí absolvovat žádné předměty v zahraničí. Nevztahuje se na něj ani povinnost získat 20 kreditů. Student si však musí v zahraničí zajistit „náhradního“ vedoucího, který na jeho činnost bude dohlížet. Těto možnosti se v praxi využívá ale jen zřídka. V každém případě doporučuji navštívit s předstihem studijní referentku, která vám může poskytnout více informací.

Další výhodou Erasmusu v desátém semestru je přístup k velkému množství zahraniční literatury. Ještě před odjezdem do zahraničí jsem si vyhledala nějaké články k tématu své diplomové práce. Díky pobytu v Konstanz jsem našla nespočetné množství článků a knih od různých autorů v angličtině i němčině. Nezapomenutelným zážitkem pro mě bylo osobně se setkat na jedné konferenci s evropskými odborníky na občanství Evropské unie, jejichž články jsem měla v plánu ve své diplomové práci použít.

Kromě studijních aktivit jsem měla také možnost více cestovat a poznat Německo i blízké Švýcarsko. Čas mi zůstal také na nové kamarády z Konstanz či na brigádu, díky níž jsem si podstatně zlepšila němčinu a přivydělala si i nějaké to euro.

Celkově hodnotím svůj zahraniční pobyt výborně. Poznala jsem spoustu milých lidí, s nimiž jsem stále v kontaktu. Některé z nich plánuji v letošním roce i navštívit. Za sedm měsíců strávených v Německu jsem si výrazně zlepšila němčinu i angličtinu, nabyla nové zkušenosti, poznala krajinu kolem Bodamského jezera a stihla se zamilovat do krásného malého města – do Konstanz. Po návratu jsem dopsala diplomovou práci a v lednu letošního roku úspěšně odstátňovala. Nemyslím si, že by mi kvůli prodloužení studia něco uteklo. Ba naopak. Proto bych Erasmus v desátém semestru doporučila každému, kdo má rád svůj klid na zkoušky a chtěl by si zahraniční pobyt opravdu užít.

Foto: Archiv A. K. Vintrové: Západ slunce nad Konstanz

Praxe: Co vás čeká v advokátních kancelářích

Anna Katerina Vintrová, Ilona Jakubčíková, Sabina Baronová

Povinná odborná praxe je většinou natolik přínosná, že ji ve výsledku ani nepovažujeme za povinnost. Mohou za to jak získané praktické právní znalosti a dovednosti, tak obecná zkušenost s mezilidskými vztahy a s pracovním prostředím. Ne vždy však musí být zkušenosti pouze pozitivní. V tomto článku přinášíme reálné zážitky našich spolužáků z praxe v advokátních kancelářích.

Anna Katerina Vintrová: Dobrý den, paní doktorko! aneb Jak jsem se naučila připravit (nejen) latté

Ve druhém ročníku mého studia na Právnické fakultě jsem začala chodit na praxi do malé advokátní kanceláře (dále jen „AK“) v mém rodném městě Šumperku, kde jsem nakonec strávila tři roky.

Zpočátku jsem připravovala žaloby a exekuční návrhy a další jednodušší podání. Postupně jsem se dopracovala i k sepsání stížnosti na exekutorskou komoru, jednala jsem osobně s klienty a vedla i vlastní případy. Některí klienti byli velice milí a vždy mě pobavilo, když mě při jednání oslovili paní doktorko. A musím přiznat, že se to nestávalo jen zřídka.

Náplní mojí práce byly i občasné pochůzky na exekutorský úřad, soud a jiné úřady. Těto zkušenosti si vážím,

neboť jsem do této doby nevěděla, kde všechny úřady v našem městě sídlí. Naučila jsem se také pracovat s datovou schránkou, provádět elektronickou konverzi dokumentů a mnoho dalších užitečných věcí. Dále jsem pravidelně komunikovala s úřady, soudy atd. Během své praxe jsem měla i možnost detailně nahlédnout do chodu AK z administrativního pohledu. Díky svému kolegovi – také praktikantovi, jsem se naučila připravit dobré espresso a vynikající latté, které si kolegové ode mě vždy rádi dali.

Jsem velmi ráda, že jsem svoji praxi absolvovala právě v malé AK, která se zaměřuje na generální praxi. Dostalo se mi osobního přístupu a ke každému zpracovanému úkolu jsem obdržela i zpětnou vazbu. Byla jsem donucena i k odpovědnosti za své „výplody“. To mi pomohlo být pečlivější a držet se hesla „dvakrát měř a jednou řež“. Ze zkušeností, které jsem získala za tyto roky, jsem čerpala po zbytek svého studia a čerpám dodnes.

Ilona Jakubčíková:

Praktikant je taková „lepší sekretářka“

Už od samého počátku mého studia na Právnické fakultě nám všichni vtoukali do hlavy, abychom si co nejdříve našli nějakou praxi v oboru a měli tak

po studiu výhodu v podobě zkušenosti pro případ, že se budeme ucházet o jakékoli pracovní místo. Postupem času dalo na tyto rady čím dál více spolužáků. Já jsem se o odbornou praxi začala zajímat na konci čtvrtého semestru, kdy jsem odeslala svůj životopis společně s motivačním dopisem do větší advokátní kanceláře. V tomto případě jsem se nedostala ani k ústnímu pohovoru. Mělo mě tak překvapilo, když jsem později svůj životopis odeslala do menší advokátní kanceláře, která svou poptávku po praktikantovi inzerovala na stránkách www.jobs.juristic.cz, a dostala pozvánku k osobnímu pohovoru. Tímto pohovorem jsem prošla úspěšně a byla jsem vděčná za příležitost pracovat v advokátní kanceláři, dokonce za odměnu, která dle mých tehdejších informací nebyla zcela samozřejmá.

Brzy jsem zjistila, že praktikant v advokátní kanceláři (alespoň této) je taková „lepší sekretářka“. Postupně jsem se seznámila s chodem kanceláře a s fungováním komunikace s klienty, se soudy a jinými institucemi. Co se týče „právníčnické“, začínala jsem na psaní jednoduchých podání, kdy se ve vzorových dokumentech pouze měnila relevantní data, podávala insolvenční přihlášky či návrhy změn na katastr nemovitostí či do obchodního rejstříku, psala předsoudní výzvy, pomocí vzorů nejrůznější smlouvy, chystala koncepty trestních oznámení, odvolání, vyjádření apod. Mimo to mezi mé úkoly patřily i rozmanité pochůzky, od nákupu kancelářských a jiných potřeb, přes odesílání pošty, až po podávání návrhů na úřady.

Díky tomuto všemu jsem zjistila, jak malé advokátní kanceláře fungují a mé teoretické poznatky získané při studiu dostaly reálný rozměr. Přestože jsem po zhruba roku a půl působení v této advokátní kanceláři začala zjišťovat, že tudy pro mě zřejmě cesta nevede, jsem za všechny zkušenosti, které jsem díky ní získala, vděčná, a kdybych se měla znovu rozhodovat, do čeho svůj čas investovat, rozhodla bych se stejně.

Sabina Baronová:

Kde koncipienti připravují kávu praktikantkám

Povinná odborná praxe pro mě byla vždy strašákem. Sehnat si ji sama? A jak to mám udělat, když mám

nulové pracovní zkušenosti (ano, do té doby jsem ani nikdy neměla dlouhodobou brigádu)? Co když mě nikde nebudou chtít? Po několika marných pokusech o přijetí na pozici praktikantky vyplývající z inzerátu a několika následných prapodivných pohovorech mě napadlo jen tak oslovit advokátní kancelář, která je mi dle své prezentace sympatická. A hle, asi lze opravdu poznat, že mám o uplatnění právě v této kanceláři skutečný zájem.

Již před nástupem jsem tušila, že firemní kultura je výjimečně příjemná a pohodová. Realita však o mnoho předčila má očekávání. Tolik přátelských a pozitivně naladěných lidí na jednom místě se jen tak nevidí, obzvlášť pokud se jedná o právníky. Ochetně mi vše vysvětlili a kdykoliv mi byli nápomocni či konzultovali i záležitosti zájmového a osobnějšího rázu. S kolegy jsme si vzájemně připravovali kávu a chodili jsme společně na oběd, občas se mi naskytla i možnost účastnit se firemního teambuildingu. No řekněte, už jste si někdy zahráli lasergame s partou advokátů? Při vši té rodinné atmosféře už mi ani nepřišlo divné, když si mě můj šéf přidal do přátel na Facebooku.

Samotný obsah práce pro mě byl převratně přínosný, již po prvním dni mi bylo jasné, že škola mi toho nikdy nemůže přinést tolik jako praxe. Zkušenosti s komunikací a celková orientace v právu narůstala mnohem rychleji, za měsíc jsem měla pocit, že jsem se toho naučila již víc, než za celé roky ve škole. Hlavní náplní mé práce byla rešerše judikatury, ze které jsem zpracovávala dílčí závěry pro kauzy koncipientů, s nimiž jsem byla v neustálém kontaktu. Rovněž jsem dostala příležitost podílet se na kontrolách smluv o nemovitostech a přípravě podání k soudu.

Samozřejmě se práce praktikantky neobejde bez občasných administrativních úkolů, jako jsou pochůzky, nahlížení do soudního spisu či stylisticko-gramatická revize a celková kontrola dokumentů vytvořených kolegy. Tímto způsobem jsem se však na druhou stranu důkladně seznámila například i s tím, jak vypadá zadávací dokumentace veřejné zakázky.

Jak na Ph.D. podle Dominika Židka

Sabina Baronová

Chceš učit? Tak jdi na Ph.D.! Je to ale tak jednoduché? Říká se, že doktorandi... Říká se spousta věcí, ale jak je to s Ph.D. doopravdy? Co je náplní doktorského studia? A jak se tam vůbec dostat? **Stěžejní body nám v rozhovoru představil Dominik Židek, student čtvrtého ročníku Ph.D. v oboru Správní právo a právo životního prostředí.**

Proč chtít na Ph.D.?

Existují dva důvody. Tím prvním je, že chci učit na fakultě. K tomu je potřeba mít Ph.D. vystudované, protože Ph.D. je prakticky jediná možnost, jak na fakultě dlouhodobě pedagogicky působit. Druhým

důvodem je věda, tedy pokud studenta baví psát. Mohl třeba při psaní SVOČ anebo diplomky zjistit, že ho to naplňuje, vidí v tom smysl. A proto se vlastně studuje Ph.D. – hlavně publikace, hlavně psaní.

Co od studia očekávat?

Studium funguje úplně stejně jako jakékoli jiné studium na fakultě, tzn. na základě kreditového systému. Klasická doba studia jsou čtyři roky, takže člověk musí nasbírat celkem 240 kreditů, průměrně třicet za semestr, přičemž každá katedra, resp. obor má stanovené předměty, které musí student plnit. Z 95 % je to tvorba vědeckých textů, typicky publikační činnost, přispívání do odborných časopisů,

zahraniční texty a samozřejmě také pedagogická práce a účast na konferencích. Náplň práce záleží hlavně na domluvě studenta se školitelem, resp. garantem každého předmětu, přičemž se velmi různí jak rozsah, tak i druhy výstupů. Katedry mají samozřejmě svá specifika zejména vzhledem k tomu, že předmět odborného zájmu každé z nich je jiný. Obsah je ale zpravidla všude stejný – je to psaní, psaní a psaní, výjezdy na konference a výuka.

Má přihláška na Ph.D. nějaká specifika?

Všem zájemcům o studium doporučuji se podívat na stránky fakulty do sekce doktorského studia a zde si projít podmínky přijímacího řízení na Ph.D. Hlavní podmínky jsou dvě. První z nich je projekt disertační práce, člověk musí mít rozmyšleno, jakou práci chce své čtyřleté studium zakončit. Téma musí mít roze-psané alespoň na dvě normostrany (obvykle na pět až šest), které budou zahrnovat zejména osnovu, výchozí literaturu a hypotézy. Druhou hlavní podmínkou je přijímací ústní zkouška, kde se odpovídá na odborné otázky z vybraného oboru. Většinou jde člověk na obor, z něhož státnicoval, ale předpokládá se trochu větší zájem o obor, znalosti nad rámec povinné výuky, judikatura, načtené odborné publikace apod. Další podmínkou je přezkoušení z cizího jazyka. Je třeba také mít buď výbornou (či velmi dobrou) diplomovou práci, nebo alespoň jinou odbornou publikaci.

Máte nějaké další rady k přípravě na přijímačky?

U nás to nefunguje jako třeba na Fakultě sociálních studií, kde si může student předem zvolit školitele a diskutovat s ním téma disertační práce. U nás je zájemci přidělen školitel až ve chvíli, kdy je přijat.

Nicméně je možné s nějakým vyučujícím z dané katedry (nejlépe s vedoucím diplomky) probrat alespoň rámcově, zda je projekt zajímavý pro katedru jako celek, zda má smysl a mohl by uspět. Základní tip je zjistit si, jaká témata již byla na katedře publikována, a nepsat na téma, o němž byla práce vydána letos – za čtyři roky příliš nového nevymyslíte. Také je fajn podívat se na publikační výstupy jednotlivých vyučujících, jakým směrem se katedra ubírá. Pořád je něco nového, avšak je náročné odhadnout, co bude aktuální za čtyři roky. Hlavní je si v hlavě ujasnit, jestli to chce člověk opravdu dělat.

Člověk musí mít rád psaní, jelikož se zde produkuje za rok opravdu mnoho textu. Asi osmdesát až sto normostran za semestr, což jsem já osobně měl hned v tom prvním. Ale já jsem tak trochu grafoman (smích).

Co dalšího si předem zjistit?

Nejdůležitější je zjistit si a dodržet deadline. Letos je deadline pro podání přihlášek na Ph.D. 30. dubna 2017 do 24 hodin. Je vhodné rovněž si rozmyslet, zda chci jít na prezenční či kombinovanou formu studia, přičemž jsou v přijímacích podmínkách rozepsány počty přijímaných studentů na jednotlivé katedry právě i z hlediska formy. Rozdíl spočívá v tom, že u prezenčního studia se předpokládá větší přítomnost na fakultě, někdy i více opravování písemek, celkově větší zapojení studenta přímo pro práci na katedře. Takoví interní doktorandi mají mít nově zvýšeno stipendium, a jejich zapojení do chodu fakulty tak může být o to větší. Při kombinovaném studiu se dá normálně pracovat na plný úvazek, student nemusí být na fakultě tak často fyzicky přítomen.

Jaká je tedy časová náročnost studia? Zabere opravování písemek hodně času?

Je třeba říct, že ve výsledku v množství odpublikovaných textů není mezi prezenční a kombinovanou formou studia rozdíl. Jsou zde stejné předměty a očekává se stejná kvalita výstupů i jejich rozsah. Rozdíl je v tom, že interní doktorandi (tedy v prezenční formě) dělají na fakultě i další činnosti, pořádají konference, katederní setkání, dělají přípravy hodin (např. rešerši judikatury) pro školitele, e-learningy a další práci pro katedru – to vše je dle směrnice na individuální domluvě mezi studentem a školitelem. Co se týče opravování testů a seminárních prací studentů, doktorandi se tomu samozřejmě věnují, když je zrovna potřeba, avšak rozhodně to není nic přehnaného. Jedná se spíše o hromadné zkoušky, samotní vyučující si své testy obvykle opravují sami. To se však liší vždy katedra od katedry.

Je vcelku běžné, že doktorandi zvládají se studiem i prací v oboru (byť třeba na zkrácený úvazek). Považuji to spíše za přínosné s ohledem na to, že se zároveň dozvědí i něco z praxe, mohou to propojit i se svou vědeckou prací, obohatit tak teorii a přispět k rozvoji vědy tím, že aplikují na problematiku reálné zkušenosti.

Baví Vás učení?

Ano, je to pro mě hlavní motivace ke studiu, hlavní hnací motor. Mně se poštěstilo, že jsem zároveň i asistentem na zmenšený úvazek u nás na katedře, tedy vyučuji více. V rámci prezenčního studia jsou dány pedagogické základy a rozsah hodin, které se musí odučit. Záleží pak na domluvě se školitelem, zda si student vezme i vyučování nad rámec či se chce zaměřit spíše na vědeckou práci. Ze začátku je příprava na učení velmi náročná, na první hodinu jsem se připravoval 9 hodin. Člověk se do toho musí postupně dostat, získat potřebné dovednosti, suverenitu. A pak také počítat s tím, že studenti budou pravděpodobně připraveni méně, než očekáváte (smích).

Jak si vybrat zaměření?

Hlavně by měl člověk dělat to, co ho baví, čím se chce v životě zabývat. Prvním krokem je zvolit si, zda veřejné nebo soukromé právo, pak například ve veřejném právu se předměty různě prolínají či si člověk volí v rámci oboru zaměření. Jednou z dalších podmínek k přijetí na Ph.D. je předchozí vědecká práce, např. odborný článek v časopise či kapitola v monografii, když však člověk uspěje u obhajoby diplomové práce na výbornou či velmi dobrou, není to povinné. I toto je vhodné zohlednit při výběru. Ale musí to člověka opravdu bavit. To je základ.

Foto: archiv Dominika Židka

Humans of PrF: Zdenka Kolářová

Blogy *Humans of...* odkrývají příběhy skutečných lidí po celém světě, zachycují jejich myšlenky, rozmanitost. Okénko *Humans of PrF* takto zachycuje naše kolegy z fakulty a přináší tím pohled pod povrch ve světě mnohdy uniformních a uhlazených právníků. Zdenka nás provází svou cestou k jedné z velmi populárních činností, modelingu.

„Na konci šestého semestru, tedy před létem 2016, jsem se dostala ke svému novému koníčku, modelingu, takřka jako „slepý k houslím“. Už nějakou dobu mě oslovovala scoutka hledající nové tváře, abych se přijela ukázat do jedné agentury v Praze a začala pracovat v modelingu. Ale jelikož jsem nikdy neměla příliš vysoké sebevědomí a byla spíš introvert, který se soustředí zejména na školu, nevěnovala jsem těmto nabídkám příliš velkou pozornost. Nedávno jsem se ovšem dostala do fáze života, kdy jsem hodně začala přemýšlet nad svou budoucností, co dělat, abych si o sobě upřímně mohla říct, že jsem na sebe pyšná, a přepadl mě takový zvláštní strach. Najednou jsem si uvědomila, že si nechci jednoho dne vyčítat, že jsem odmítla zajímavou příležitost - která se mi v podstatě nabízela jako na stříbrném podnose a po které touží plno mladých slečen - aniž bych ji vůbec zkusila. Tak jsem se rozhodla, že překonám svůj strach. A troufám si říci, že to bylo jedno z mých nejlepších rozhodnutí, které jsem kdy udělala. Mám moc ráda právníckou fakultu, své spolužáky, vyučující i ten náš úžasný právnícký humor, co nikdo nechápe... ale taková ta umělečtější část mé dušičky vždycky trochu strádala a nyní se může konečně nabažít.“

Začala jsem pronikat do tajů tohoto odvětví, o nichž jsem neměla ani zdání, začala poznávat plno zajímavých lidí, nových přátel a získala úplně jiný pohled na svět. Musela jsem samozřejmě začít často jezdit do Prahy, téměř každý týden, a proto byl pro mě sedmý semestr velmi náročný. Kombinovat studium na právnické fakultě a naplno se věnovat modelingu se ukázalo jako téměř nemožné. Nerada dělám věci na padesát procent. Když už se něčemu věnuji, chci do toho dát všechno, celou svou energii, a chci v tom

být dobrá. Když jsem se začala víc věnovat modelingu, nestíhala jsem ve škole. Pokud jsem si chtěla udržet dobrý prospěch, na kterém jsem si předtím docela zakládala, musela jsem odmítnout pozvání na castingy a podobně, tudíž ani v modelingu jsem se nemohla posunout někam výše. Udělala jsem tedy pro mě velmi náročné a zásadní rozhodnutí přerušit studium na rok a vyzkoušet si věnovat se modelingu naplno. Využít této příležitosti a vycestovat do zahraničí. Samozřejmě mám strach, je to pro mě naprosto neznámá a neprobádaná cesta, ale jelikož je v modelingu, jak jistě všichni tušíte, velmi důležitým faktorem věk, tak jsem před pár dny na podatelnu s žádostí o přerušeni prostě došla a tento krok podnikla. Alea iacta est.

Jsem zvědavá, jak to všechno nakonec dopadne, ale už teď mám ze sebe radost, že jsem se odhodlala. První země, do které vycestuji, je už vybraná, a já jsem se rozhodla své zážitky a upřímné náhledy do světa modelingu dokumentovat prostřednictvím videí. Budu je sdílet, takže se mnou mohou být kamarádi a všichni lidé, které zajímá, jaký je tenhle svět ve skutečnosti, alespoň tímto způsobem v kontaktu. A třeba to, že jsem se svěřila, pomůže i nějakým dalším milým spolužákům, kteří by rádi něco zkusili, ale nemají dostatek odvahy. Jedu v tom s Vámi!“

Foto: archiv Zdenky Kolářové

MIMOCHODEM

Přehled nejdůležitějších legislativních novinek

Josef Bártů

Časopis FAKT vám bude nově v každém čísle přinášet přehled nejdůležitějších změn právního řádu. Půjde především o novely klíčových předpisů či o vznik předpisů zcela nových, které budou terčem pozornosti médií i široké veřejnosti. Začtete se, ať víte, které úzetko můžete vyřadit ze své sbírky, abyste si při nejbližší návštěvě knihkupectví koupili jeho aktuální verzi.

Novela trestního zákoníku: Protiteroristická

Od 1. února 2017 došlo k rozšíření počtu skutkových podstat trestných činů proti základům České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace. „Protiteroristická novela“ na popud mezinárodních organizací nově zavedla trestné činy účasti na teroristické skupině, financování, podpory a propagace teroru či vyhrožování teroristickým trestným činem. Novela byla hojně diskutována i v souvislosti s prvním Čechem, který se chtěl připojit k samozvanému Islámskému státu. V jeho případě se ale pravděpodobně užije úprava předchozí, účinná v době spáchání trestného činu, protože nová pro něj není příznivější.

Novela občanského zákoníku: Tříleté batole v nových dupačkách

Historicky první novela občanského zákoníku byla po necelých třech letech od jeho účinnosti provedena zákonem č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony. Drtivá většina změn nabyla účinnosti 28. února 2017. Podle důvodové zprávy se novela týká těch problematických ustanovení, která jsou způsobilá v krátkém čase po jejich účinnosti omezit, znesnadnit či nevratně zasáhnout právní postavení lidí i dalších uživatelů. Jde o takové nedostatky, u nichž nelze čekat na posouzení praxí nebo výkladem soudu. Podle

předkladatelů novela neřeší všechny nedostatky nejdůležitějšího soukromoprávního kodexu.

Nově nebude moci zákonný zástupce nezletilého ve věku od 15 do 16 let rozvázat jeho pracovní poměr, svéprávnost bude možné omezit až na dobu 5 let. Dochází ke změně úpravy souhlasu s pitvou. Pokud bude zákon vyžadovat k určitému právnímu jednání formu veřejné listiny, nebude muset mít plná moc k tomuto jednání stejnou formu, postačí plná moc s úředně ověřenými podpisy. Nově bude možné vymáhat úroky z prodlení z dlužného výživného. Novelizována byla i ustanovení týkající se spotřebitelského práva, započtení pohledávek, dohody o srážkách ze mzdy i nájmu bytu. Změn je však ještě více. Od 1. ledna 2018 dojde ke vzniku evidence svěřenských fondů a úpravě předkupního práva mezi spoluvlastníky. Více se o novele občanského zákoníku můžete dočíst v článku s názvem Slyšela jste, kdo umřel?.

Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti:

Pryč s červenými čísly

Parlament České republiky se 17. ledna 2017 usnesl na zákoně č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Zákon zapracovává směrnici Rady 2011/85/EU o požadavcích na rozpočtové rámce členských států, zároveň navazuje na přímo použitelné předpisy Evropské unie a dále upravuje pravidla rozpočtové odpovědnosti veřejných institucí a působnost Národní rozpočtové rady. Veřejnou institucí pro účely rozpočtové odpovědnosti je například stát, jeho organizační složky, státní příspěvkové organizace, státní fond, veřejná vysoká škola, zdravotní pojišťovna nebo územní samosprávný celek. Zákon zavádí nástroje proti zadlužování veřejných rozpočtů.

Zákon měl podle svého znění (s výjimkou jednoho ustanovení) nabýt účinnosti 1. ledna 2017, vyhlášen však byl až 6. února 2017. V souladu s názorem Nejvyššího správního soudu se pak na takové ustanovení nahlíží, jako by v zákoně nebylo a aplikuje se § 3 odst. 3 zákona o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv, podle kterého předpisy nabývají účinnosti patnáctým dnem po svém vyhlášení, v tomto případě tedy 21. února 2017.

Novela zákona o střetu zájmů: Skončí Lex Babiš u Ústaváku?

Zákon o střetu zájmů v dosavadní podobě podle důvodové zprávy neplnil účel, pro který vznikl. Za hlavní jmenovatel všech problémů je označena roztržitost právní úpravy, omezující funkčnost a vymahatelnost celého systému střetu zájmů. „Lex Babiš“, jak bývá

někdy novela označována, sice narazil na suspenzivní veto prezidenta republiky, poslanci ho však přehlasovali. Pokud hlava státu dostojí svému slibu a podá proti novele ústavní stížnost, můžeme se těšit i na posouzení souladu s ústavním pořádkem od soudců z Joštovy ulice.

Zákon nově zakazuje veřejnému funkcionáři provozovat televizní nebo rozhlasové vysílání nebo být vydavatelem periodického tisku, případně společníkem, členem nebo ovládací osobou právnické osoby, která takovou činnost vykonává. Veřejný funkcionář musí nově přesně, úplně a pravdivě oznámit majetek, jenž vlastní ke dni předcházejícímu dni zahájení výkonu funkce.

Novela zákona o DPH: Časopis či noviny do každé rodiny

Novela z pera poslanců Jiřího Dolejše a Gabriely Hubáčkové reaguje na propad prodeje novin a časopisů. Od 1. března 2017 dochází k přesunu těchto výrobků z první snížené sazby daně z přidané hodnoty do druhé snížené sazby. Daň tím klesne z 15 na 10 %. Předkladatelé návrhu si od snížení daně slíbují snížení cen novin a časopisů pro konečného spotřebitele a tím zároveň zvýšení jejich prodejnosti. I tento zákon narazil na nesouhlas prezidenta Zemana, poslanci ale veto přehlasovali a zákon mohl být publikován ve Sbírce zákonů.

Foto: Jan Polák: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, Praha; Wikimedia Commons, CC-BY-SA-3.0

Reflexe divadelní inscenace: Podezřelá krajina s anděly

Markéta Špetíková

Již více než před rokem měla v brněnském Národním divadle premiéru inscenace režiséra Martina Františáka *Podezřelá krajina s anděly*. Rozhodnutí pojednat osobnost Zdeňka Rotrekla v kontextu dějin Brna se nejeví v každé chvíli inscenace jako nejšťastnější nápad, přesto *Podezřelá krajina s anděly* skýtá prožitek nepochybně přesahující setkání s „dobře řemeslně odvedenou prací“ – a právě tyto „transcendující“ momenty jsou na ní samozřejmě tím nejcennějším.

První díl volného cyklu divadelních inscenací nazvaný *Spilání Brnu* se vyklene coby paradoxní portrét básníka, literárního historika a kritika Zdeňka Rotrekla (1920–2013), autora sbírek *Kyvadlo duše*, *Malachit* či souboru esejů *Skrytá tvář české literatury nejen krásné*. Inscenace proplétá poezii Rotreklův (tu především), Zahradníčkovu i verše Ivana Blatného, motivy pocházející z Rotreklův románu *Světlo přichází potmě* a momenty dokumentující Rotreklův život. Jaroslav, alter-ego Zdeňka Rotrekla (Michal Bumbálek), se skrývá, aby nemusel pracovat v brněnské továrně *Maschinenfabrik Jergl* pro nacisty; v roce 1946 mu Jan Zahradníček ze strachu odmítne publikovat prózu *Zpráva o zkáze města* v časopise *Akord*; po únoru

1948 je vyloučen ze školy a odsouzen k trestu smrti (ten je pak změněn na doživotí – a Rotrekl nakonec v komunistických vězeních stráví 13 let). Jeho osobní osudy doprovází Dívka Magdalény Tkačikové a Matka Gabriely Štefanové, obě s obdivuhodnou vnitřní kázní.

Tento kaleidoskop situací je vřazen do širšího rámce „sílených“ dějin Brna od konce třicátých let po léta šedesátá – dějin města, které dříve bylo „městem trojího světa“ (jak se píše ve scénáři) a které „chápalo své děti jako Brňany, tu zvláštní odrůdu Čechů, Němců, Židů“. Dějin města, které například přivítalo 17. března

1939 Hitlera. Nesnadno se dívá na promítanou fotografii Brňanů zdravících Hitlera hajlováním. Hitler se ostatně na jevišti zhmotní – coby malý světlovlasý chlapec, který v případně černé esesácké uniformě projede v autičku napříč scénou. Přesný obraz vzpírající se slovní interpretaci: malý Hitler vytrhne diváky z automatismu vnímání jevištního dění, dochází k bytostné konfrontaci.

A v tomto širším rámci celek dotváří i další: krejčí Žid Schlessinger Jaroslava Kuneše, jenž se stále (velmi sympaticky, a bohužel osudově) snaží udržet si naději, jeho pomocník a poté nejagilnější kolaborant Šantroch Václava Veselého. Nebo „schizofrenní“ dvojice Pivec a Piwetz Martina Veselého a Romana Nevěčného metamorfující tu do nacistů, tu do horlivých komunistů.

Rozporuplný impuls k hojnějšímu diváckému přijetí Rotreklovy nejednoduché poezie přítomné v inscenaci dodá rozhovor Pivce a Piwtze coby dvou komunistických vyšetřovatelů, kteří čtou jeho báseň tajně zapsanou v cele: s případným neporozuměním pro Rotreklovy verše a s patřičně buransky znějícím brněnským přízvukem. *Takhle hrubiánšti býváme při setkání s něčím na první dojem nesrozumitelným („a proto blbým“)? Je doslova cítit, jak publikum ucukne – taková diváci být nechceme. Otevře se další rovina vnímání.*

Přes ryzí konkrétnost některých situací (jejich výběr i scénářistické zpracování je na několika místech až banální) první půle zůstává Rotrekl vzdálený, obecný, neznámý. Nepochopitelný hrdina vzpírající se (bez jakékoli vnitřní proměny) totalitní moci. Jakmile ovšem inscenace najde odvahu vykročit z konkrétna, opustit divoký „kolotoč“ dějů a proměn,

zanechá snahy provést Rotreklovým životem a dovolí si *spočinout*, k Rotreklovi se skutečně přiblíží. V těchto (a v dalších v průběhu celé inscenace roztroušených) chvílích Františákově nastudování zprostředkovává čirou krásu slov interpretovaných především Michalem Bumbálkem, Gabrielou Štefanovou a Magdalénou Tkačikovou s pokorou i vnitřní pevností („*Orodujte za nás kroky kolem bran/ orodujte za nás nevyslyšené zdi Cejlu/ orodujte za nás stropy věznic a chodeb dovnitř jdoucí/ orodujte za nás hřbitovy zarostlé kamením*“) i čistou nádheru hudby (kupříkladu Bachovy mše v závěru inscenace). Ale především divadelně přítomní cosi slovy nepostihnutelného – snad atmosféru, pocit, prohloubenou soustředěnost dialogu na jevišti i s diváky. Náhle vyvstane to skutečně podstatné a jedinečné: Rotreklova potřeba transcendence zachycená v jeho verších.

[Reduta, Národní divadlo Brno. Divadelní scénář Zdeněk Rotrekl, Martin Františák, Petr Maška, režie Martin Františák, dramaturgie Lucie Němečková, hudba Jiří Hájek, scéna Lucie Labajová, kostýmy Katarína Kováčiková, pohybová spolupráce Zoja Mikotová, pěvecké nastudování Petr Svozílek. Premiéra 18. února 2016, psáno z reprízy 23. 2. 2017.]

Následující reprízy: 27. 4. v 10 a v 19 hodin, 28. 4. v 10 hodin, 22. 5. v 19 hodin.

Foto: Kuba Jíra; Foto z představení, archiv NdB

Iurium Wiki nabízí kvalitní databázi právních pojmů

Monika Zemanová

Platformu Nostis pro veřejně dostupné online kurzy z různých právních odvětví, portál Iurium pro zveřejňování právnických odborných článků i aktualit a k tomu spoustu přednášek a debat. To vše zvládla vytvořit a zorganizovat skupina budoucích právníků ze studentského spolku Nugis Finem za poslední dva roky. Nyní se chystají dobýt další oblast – vytvořit otevřenou právníckou encyklopedii se svým zbrusu novým projektem Iurium Wiki.

Každý z nás asi někdy použil Wikipedii. Když je potřeba rychle si vyhledat nějaký neznámý pojem, málokdo poběží do knihovny a bude listovat v tištěných publikacích, když stejného výsledku může dosáhnout během několika sekund za pomoci pár kliknutí. Cílem Iurium Wiki je vytvořit rozsáhlou databázi kvalitně vypracovaných příspěvků k právním pojmům napříč různými odvětvími. Články by měly být kompilací odborné literatury, právních předpisů a oproti textům na standardní Wikipedii budou doplněny také přehledem relevantní judikatury. Kromě užitečného zdroje informací pro studenty tak může Iurium Wiki sloužit také odborníkům z praxe, stejně jako široké veřejnosti.

Wiki je forma uspořádání encyklopedických znalostí – poskytuje prostor nejen pro jednoduchou publikaci nejrůznějších článků, ale hlavně také nástroje pro propojení mezi jednotlivými příspěvky skrze různé právní pojmy a instituty. Je dostupná kdekoli, kde je internetové připojení, a lze v ní jednoduše hledat za pomoci fulltextového vyhledávání. V samotných článcích je pak možné vyhledávat výrazy skrze klávesu F3, což knižní zdroje neumožňují.

Nevýhodou (ale i předností) wiki je skutečnost, že ji může editovat každý, tedy i ten, kdo nemá dostatečné vědomosti o daném tématu. Právě tento fakt způsobuje nedůvěru ke správnosti informací na obecné Wikipedii a je to také důvod, proč mnozí akademičtí pracovníci Wikipedii odsuzují. Abychom se vyhnuli této kritice, zapojíme do naší činnosti i pedagogy z právnických fakult, kteří nám budou pomáhat články kontrolovat z hlediska jejich věcné správnosti. Zkontrolované články budou označeny tak, aby bylo jasné, že studenti ani ostatní čtenáři se nemusí bát z nich čerpat. Editace takového článku bude vyžadovat schválení moderátorem – abychom zabránili vzniku nějaké chyby po zkontrolování článku. Zároveň zapojení pedagogů bude znamenat to, že i sami autoři

článků dostanou odborný posudek na svoji dosavadní tvorbu a rady pro její zlepšení.

Prozatím ale potřebujeme najít motivované studenty, kteří nám pomohou vytvořit databázi základních pojmů, od nichž se budeme moci odrazit dále. Pro studenty je to skvělá příležitost stát se členy komunity, která chce posunout právní vzdělávání a dostupnost kvalitních informací v České republice zase o stupeň dál. Není třeba zmiňovat, že práce na článcích je pro studenty vhodnou doplňkovou přípravou na jejich budoucí povolání a že budoucí zaměstnavatelé budou na podobnou činnost rozhodně pohlížet příznivě.

Ať už jste student či pedagog - pokud vás tento projekt zaujal, ozvěte se na wiki@iurium.cz.

Kterak na Brno dopadla tíha té nejtěžší viny

Adam Pálka

Nepřehlédnutelnou dominantou moravské metropole je hrad Špilberk, který se stal během své dlouhé historie dějištěm řady významných událostí. Mezi ty smutnější patří doba císaře Josefa II., kdy hrad po pět a půl roku sloužil jako místo vykonávání nejtvrďšího možného trestu. Navštívíte-li expozice v proslulých špilberských kasematách, sami se o nelidskosti této praxe přesvědčíte díky replikám tzv. josefínských kobek.

Právě kasematy, dlouhé klenuté chodby v příkopech hradu, pozbyly roku 1783 na příkaz Josefa II. původní vojenskou funkci a proměnily se v nehostinné vězení pro těžké zločince z českých zemí. Tedy vrahy, lupiče, falšovatele listin či žháře. Spaní na dřevěných pryčnách, náročná práce či minimum teplých jídel rozhodně nezní jako ráj na zemi.

Výše uvedené ale bledne ve srovnání s tím, čemu císař nechal vystavit muže odsouzené za vraždu s přitěžujícími okolnostmi. Tyto muže vydělal jako samostatnou skupinu na podzim roku 1784, kdy padl příkaz postavit ve spodním patře severních kasemat dřevěné komůrky, tzv. josefínské kobky. Jakmile se viník ocitl mezi dřevěnými stěnami těchto kobek, začalo pro něj skutečné peklo.

V čem nesnesitelnost celkem dvaadvaceti josefínských kobek spočívala? Na rozdíl od ostatních vězňů byli nejtěžší zločinci natrvalo přikováni řetězy k zadní stěně a celu nesměli opustit dokonce ani kvůli nemoci. Josefínská kobka navíc neobsahovala lůžko, chybělo vytápění i dostatek větrání a pomíneme-li návštěvy dozorců, vězňové kvůli absenci světlíků postrádali také sluneční svít.

Další nevýhodou oproti zbytku byla strava redukována na malé dávky chleba bez nároku na teplý příkrm či polévku. Není divu, že v takovém prostředí lidé umírali již po měsících a jen výjimečně se někomu podařilo vzdorovat nesnesitelné tíze své viny alespoň dva roky. Časem sice přišly malé ústupky jako třeba dočasné sejmnutí okovů kvůli otokům či dávky kysaného zeli proti kurdějím pramenícím z nedostatku

vitaminu C. Kvůli otrěsným životním podmínkám se nicméně nedalo čekat, že tyto kroky výrazně zvýší šanci na přežití.

Ačkoliv za Josefa II. byl analogický trest realizován i na rakouském Šlosberku, tamější zločince čekala alespoň jistá forma vytápění a osvětlení. Trestněprávní paradox, že trest smrti nahradil císař trestem v podstatě srovnatelným (či spíše horším), se tudíž nejvíce projevil v Brně.

Buďme rádi, že špilberská trýzna záhy skončila. Josefův nástupce Leopold II. usoudil, že utrpení má své hranice, a následovalo tak zrušení krutého trestu. V květnu roku 1790 tak přešli nejtěžší viníci do cel ostatních vězňů v kasematách.

Stín viny se ovšem jen tak z hradu Špilberk neodplížil. Jako žalář sloužily kasematy do roku 1833, následně byli vězni umísťováni do hradních křídel až do roku 1855. Za Protektorátu byli v hradu drženi odpůrci režimu. Nic z toho však již patrně nepřineslo něco tak děsivého, čím byly temnota a chlad josefínských kobek.

Foto: Hrad Špilberk (Brno); Wikipedia Commons

TOP ROZHOVOR

Věra Kalvodová: S trestním právem by se mělo zacházet jako se šafránem

Jan Šlajs, Roman Šafář

Krátce se věnovala advokacii, ale více jí zlákala akademická dráha. Jak vnímá roli žen v trestním právu, a co si myslí o podobě trestního řádu? Dnešní rozhovor laskavě poskytla Věra Kalvodová, vedoucí katedry trestního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity.

Co Vás přivedlo k trestnímu právu?

Trestní právo mě bavilo už jako studentku. Byla to jedna z disciplín, o kterých jsem uvažovala do budoucna, po fakultě. Moje původní představy byly, že bych třeba chtěla být soudkyně, ale nakonec ve mně zvítězil kantorský základ, a když vypsali výběrové řízení na katedru trestního práva v roce 1990, tak jsem se přihlásila.

Takže jste ideu jít do justice úplně opustila?

V podstatě ano. Byly to jen takové moje úvahy, které samozřejmě hned po škole nevyšly. Nejprve jsem nastoupila do podniku jako právnička a když jsem potom přemýšlela, co bych chtěla dělat dál, byla mi velmi blízká představa kantorského působení na fakultě, a tak jsem využila možnosti a jsem tady.

Občas se hovoří o tom, že trestní právo je jakýsi právnický Olymp. Souhlasíte?

Řekla bych, že je to jedna z vrcholných disciplín. Určitě bych jej postavila na roveň s civilním i správním právem. Ne všude si s trestním právem vystačíme.

Po skončení jmenovacího řízení budete jednou z mála aktivně působících profesorek v oboru trestního práva. Jak vnímáte roli žen ve Vašem oboru?

Dle mého názoru je naprosto stejná jako role mužů. Říká se, že trestní právo je represivní odvětví a může působit depresivně, ale já s tím tak úplně nesouhlasím. Jisté je represivní a je aplikováno ve společensky nežádoucích situacích, ale nemyslím si, že by s tím ženy měly nějaké výraznější problémy. Jiná je asi situace v praxi, a s tím mám z pozice advokátky pouze okrajové zkušenosti, ale z hlediska výuky a vědy v tom žádný problém nevidím.

Říkala jste, že jste působila také v advokacii. Jak těžké je oprostít se od vlastního hodnocení skutkového stavu a připravit kvalitní obhajobu klienta?

Já jsem těch kauz nedělala zase tolik a nedělala jsem kauzy, kde bych hájila nevinného klienta, resp. klienta, který popírá svoji vinu. Vždy šlo o situace, kdy se klient doznával nebo spolupracoval s orgány činnými v trestním řízení, zastupovala jsem mladistvé, což byla specifická oblast. Takže s tímto až takovou zkušenost nemám a je těžké odpovědět. Člověk samozřejmě musí na obviněného či obžalovaného pohlížet

jako na klienta, musí potlačit své osobní sympatie nebo antipatie, snažit se posoudit stav objektivně a pokud možno ve spolupráci s ním připravit obhajobu. Naštěstí jsem nebyla v situaci, kdy bych byla přesvědčena o vině a musela hájit jeho nevinu. Neumím si to dost dobře představit a jsem ráda, že jsem v takové situaci nebyla, protože si myslím, že to je přesně to, co bych nechtěla dělat. Když to shrnu, vyzkoušení si advokacie mě utvrdilo v tom, že nejde o profesi, kterou bych chtěla vykonávat celý život na plný úvazek.

Máte pocit, že současná podoba trestního řádu působí problémy? Je plánovaná rekodifikace vůbec nutná?

Trestní řád byl mnohokrát novelizován, takže i to, co by se dostalo do rekodifikace, se realizuje již nyní pomocí dílčích novel. Nicméně původně věcný záměr přišel s výraznějšími novinkami, promítly se tam konceptní změny. Pokud by se mělo jít touto cestou a naše trestní řízení by se otevřelo prvkům z angloamerického procesu – některé už tam jsou, například dohoda o vině a trestu – vyžadovalo by to rekodifikaci. Zákonodárci by si měli ujasnit, jestli chtějí kontinentální trestní řízení s určitými změnami těch nejproblematictějších ustanovení, nebo jestli chtějí přijít s novou koncepcí, do které promítnou prvky angloamerického procesu. Jednou z klíčových otázek je, jestli zachovat zásadu legality, nebo trestní proces postavit na zásadě oportunitity, ale to už zde musí být další pojistky – soukromé žaloby, podpůrné žaloby, což jsou prvky cizí, a nemyslím si, že orgány činné v trestním řízení a veřejnost jsou na ně připraveny.

Když jste zmínila soukromou žalobu, jak se k ní stavíte?

Spíše nejsem zastáncem soukromé žaloby. Přikláním se k legalitě v té podobě, jak ji máme, tedy s určitými prvky oportunitity, například možností státního zástupce zastavit trestní stíhání, pokud má za to, že škodlivost činu není natolik vysoká, aby musel pachatele stíhat. Myslím, že prostor pro oportunní prvky zde je, ale nejsem úplně zastáncem oportunitity a pokud bych si měla vybrat, tak bych zůstala u legality s prvky oportunitity.

A co laický prvek v trestním řízení, kdy dva přisedící klidně mohou přehlasovat soudce? Či dokonce porotní systém?

Na prvním stupni má dle mého názoru laický prvek své místo. Selský rozum může často přispět k objasnění věci. Velmi záleží na složení laiků v senátu. Nejsem zastáncem úplně profesionalizace, ale nejsem ani zastáncem klasického porotního systému. Měla jsem možnost vidět porotní systém ve Spojených státech na školení státních zástupců v rámci tzv. Mock trial,

tedy simulovaného soudního procesu. Je to takové divadelní představení, poroty jsou nepředvídatelné a za stejné důkazní situace rozhodly dvě poroty o vině, jedna o nevině a další se nedohodla. Bylo to velmi poučné, ale říkala jsem si, že bych nechtěla, aby taková porota rozhodovala o mé vině.

A co rozrůstání trestního zákoníku o nové skutkové podstaty? Poslední dobou se objevily snahy o zavedení skutkové podstaty hanobení prezidenta nebo příživnictví.

To je další věc. Trestní právo má být *ultima ratio*, krajní prostředek ochrany společnosti. Když se podíváme, jak bobtná zvláštní část v novém trestním zákoníku, tak si myslím, že to není úplně vždy respektováno a někdy z toho mám pocit, že se řekne: „Dobře, je nějaký problém? Tak kam s ním? Šup do trestního práva.“ A to je špatné. Neříkám, že se potřeba nových skutkových podstat nemůže objevit. Avšak s trestním právem by se mělo zacházet jako se šafránem a nemělo by být nadužíváno.

S tím souvisí trestní odpovědnost politiků za výkon svých funkcí, jaký na to máte názor?

Nemyslím si, že to je vhodné. Poté bychom mohli dojít až k trestní odpovědnosti soudců a státních zástupců. Nepřemýšlela jsem o tom, ale když se mě takto ptáte, nemyslím, že bychom měli jít touto cestou.

Jak vnímáte roli médií v trestních kauzách a jejich informování o nich?

Pokud někdo chce informovat o trestní kauze, měl by si ji nastudovat. Neříkám doslovně nastudovat právní úpravu, ale znát alespoň terminologii. Určité je dobré, že média informují o kauzách, byť si samozřejmě vybírají jen ty atraktivní kauzy, což není nic proti ničemu, protože jsou obvykle i závažné. Nejsem proti tomu, ale média by měla používat správnou terminologii. Nelíbí se mi, že často informují v takových zkratkách jako: „Vrchní soud zrušil trest!“, takže když si to někdo přečte, řekne: „Ježíš, tak on vyvázne bez trestu...“. A už se nedozví, že třeba bylo ponecháno rozhodnutí o vině, že byl uznán vinným, ale že soud

shledal pochybení u trestu, proto to zrušil a vrátil k novému projednání, nebo že trest snížil.

Myslíte, že je dostatečné povědomí veřejnosti o fungování trestního řízení a trestního práva?

Řekla bych, že není. V základech společenských věd na středních školách je pro to však prostor. Lze třeba zvázat organizování besed a přednášek pro veřejnost. V rámci univerzity fungují přednášky pro střední školy, které o to projevují zájem. V tomto směru by právnické fakulty mohly více působit, protože veřejnost nemá dostatečné informace, což vidím i u svých známých, často i vysokoškolsky vzdělaných. Zde je určitá rezerva.

Foto: archiv Věry Kalvodové

DĚNÍ MIMO FAKULTU

Kauza Žáček aneb Kdo to tady rodí?

Martina Ivanová

Co se týče impulsů pro genderové války byl začátek roku 2017 skutečně plodný. České genderové vody rozvířila údajně genderově nerovná básnička Jiřího Žáčka. Je špatné tvrdit, že holky jsou na světě proto, aby z nich byly maminky?

Debatu otevřel režisér Vít Klusák, když sdílel čtvrt století starou básničku Jiřího Žáčka s názvem K čemu jsou holky na světě. Klusák text z čítanky vydané v roce 2015 označil za debilitu a akcentoval rok jejího vydání.

„K čemu jsou holky na světě? Aby z nich byly maminky, aby se pěkně usmály na toho, kdo je malinký. Aby nás měl kdo pohladit a povědět nám pohádku. Proto jsou tady maminky, aby náš svět byl v pořádku.“

Genderové stereotypy?

V mediálním prostoru se strhla lavina. Zainteresaná veřejnost se rozdělila do dvou táborů. Na ty, kteří v básničce vidí ukotvení genderových stereotypů, a na ty, kteří v obsahu problém nevidí a argumentují tím, že z kluka přeci maminka nebude. Žáček zdůrazňuje, že šovinista není a ženy podporuje.

Kauza není černobílá. Pro férové zhodnocení situace je třeba znát a uvědomit si několik skutečností. Žáček nepíše, že by z holek měly být výhradně maminky. Na druhou stranu, kdo jiný by měl být maminka, než holka, respektive žena?

Páni kluci

Existuje i básnička „Páni kluci“. Obě básničky oficiálně vyšly ve stejné publikaci v roce 2003. To je více než deset let po napsání první, a tak můžeme jen stěží odhadnout zda-li vznikly v podobné době. „Páni kluci jsou tu k tomu, aby svět byl veselý. Vystartují ráno z domu, jako když je vystřelí,“ zní první odstavec.

Je posláním díla sdělit čtenářům, že holky, jsou tu od toho, aby rodily děti a kluci od toho, aby byla legrace? Nebo jsme přecitlivělí a hledáme mezi řádky něco, co tam prostě není? Faktem zůstává, že porovnání těchto dvou básní může působit na feministickou veřejnost jako rozbuška.

A kdo to rozsoudí?

České školství se nepochybně potýká s genderovou nerovností, ale jejím řešením nejsou slovní přestřelky v internetových diskuzích.

Ministerstvo školství ve svém vyjádření ke kauze nepopírá, že skloňovaný text není genderově neutrální. „Při výkladu by tak měl učitel žákům vysvětlit záměr autora a další souvislosti, kromě jiného také souvislost s genderovou korektností,“ konstatuje ministerstvo. A právě vliv pedagogů a rodičů zůstal naprosto opomenut.

Osm řádků básničky myšlení osmiletých dětí pravděpodobně nezmění.

Kdo víc buduje stereotypy? Žáček, rodič, nebo učitel? Dennodenně žáci a žákyně slýchávají, že tenhle sešit není na holku zrovna upravený nebo že trojka z výtvarky je tedy bída, ale na kluka dobrý. O tom se ale na internetu nediskutuje.

Těhotní lidé

Gender samozřejmě není jen regionální záležitostí. Britská lékařská asociace například nedávno pobídla zdravotnický personál, aby nastávající matky označoval jako těhotné lidi. Na první pohled úsměvný pokyn. Jak a proč ale vznikl?

V Británii může být člověk papírově muž, ač po tělesné stránce zůstává ženou. Když je někdo dle průkazu John Paper, ale zároveň je v osmém měsíci těhotenství, mohl by to být pro zdravotnický personál oříšek. Na druhou stranu, transgender matek bude pravděpodobně menšina a tak je otázka, jestli takové paušální označení vůbec má smysl.

Vypovídá snad dění v Británii o tom, že odpůrci básničky měli pravdu a nejen že každá holka nemusí být maminka, ale ani každá maminka nemusí být holka?

„Těhotná žena se může stokrát cítit jako muž, ale nakonec stejně skončí u gynekologa“, komentuje situaci v Británii Žáček. Příkré shrnutí, možná by mělo znít nějak takto: Těhotní lidé se mohou stokrát cítit jako muži nebo ženy, ale stejně skončí u gynekologa. Je toto cesta?

Kamenem úrazu genderových válek je, že z férových dialogů se stávají žabomyší války, kdy se jedna strana snaží překřičet druhou. Pokud k celé kauze přidáte obranu ženských práv a rovnost pohlaví, vznikne jen nepřehledný pelmel. Jde tady vůbec ještě o menšiny, či děti?

Foto: David Sedlecký: Jiří Žáček Praha 2013; Wikimedia Commons, CC BY SA 3.0

Půda má moc, horká půda ještě víc

Roman Šafář

Půda má moc, to je jistě pravda. Není mnoho věcí, o které lidstvu jde tolik jako o prosazení svých mocenských zájmů. A půda je pro tyto účely jako stvořená. Jak to ale dopadá, když to pod povrchem doslova vrře? Příkladem může být dlouho trvající konflikt o území Izraele a Palestiny.

Již na přelomu 19. a 20. století stanovil rakouský právní teoretik Georg Jellinek definiční znaky státu – tříprvková charakteristika pojmu státu. Jsou jimi: (1) obyvatelstvo, (2) státní moc a (3) území. Jako již zažitý usus je, že potenciální nové státy musí uznat většina světových států, čímž je nově vznikající stát legitimizován.

Státní území je častým předmětem mnoha světových dohod, hůře pak konfliktů. V prvním případě můžeme připomenout jeden z nejznámějších příkladů – Pakt o neútočení (známý též jako Pakt Ribbentrop-Molotov) uzavřený nacistickou Třetí říší a sovětským Ruskem. Součástí tohoto paktu bylo též rozdělení Evropy pod sféru vlivu Německa a Ruska. Příkladem, kdy můžeme sledovat dlouho trvající konflikt o území, je případ politických i vojenských bojů Izraele a Palestiny. A právě o druhém případě se v tomto článku rozešíjí o něco podrobněji.

Rozložení sfér vlivu

Pro absolventy na naší alma mater povinného předmětu Pozemkové právo není s podivem, když napíše, že „půda hýbe světem“. Jak jsem již zmiňoval, pro existující stát je důležité, aby jej tvořili lidé (obyvatelé). Aby byl stát suverénní, musí na svém území vykonávat svrchovanou, tedy zvenčí nerušenou, moc. A je dobré, když se vznikem nového státu souhlasí většina světových států. Toto všechno by však nebylo k ničemu, kdyby takovýto „stát“ neměl své území.

Toto si jistě uvědomují i Palestinci, kteří desetky let bojují za znovuoobnovení svého státu. Proti nim však stojí silný protivník, který znovuoobnovení nezávislé Palestiny není nakloněný. Tímto státem je Izrael, stát vzniklý 3 roky po skončení druhé světové války. Mezi židovským státem a arabským i palestinským obyvatelstvem existuje dohoda o autonomii některých území. Asi nejznámější je pásma Gazy.

Dalším územím je pak teritorium táhnoucí se od části Jeruzaléma na Sever, tedy západní břeh řeky Jordánu. A právě na území města Jeruzaléma se v posledních týdnech odehrávají nové události v konfliktu, jehož konec je prozatím v nedohlednu. Izraelská vláda a parlament totiž počátkem února legalizovali již vystavěné a posvětili novou výstavbu izraelských osad na územích náležejících Palestincům.

Vyvlastnění jako mocná izraelská zbraň?

Počátkem února letošního roku byl přijat zákon, kterým izraelský parlament zpětně zlegalizoval již vystavěné osady. Když pominu otázku porušení zákazu retroaktivity, dal by se krok izraelské vlády, která zákon navrhla, a rovněž Knesetu, izraelského parlamentu, označit za velmi necitlivý zásah do vlastnických práv palestinských vlastníků půdy, na niž nyní stojí izraelské osady. Ačkoli nejsem znalcem a už vůbec ne odborníkem na izraelské pozemkové právo, z obecné aplikace a smyslu institutu vyvlastnění půdy vyplývá, že by měl být použit pouze v nejkrajnějších případech. Rozhodně by neměl být prostředkem zneužití ovládnutí určitého území, které je předmětem sporu.

Celý problém legalizace ilegálně vystavěných izraelských osad spočívá v tom, že Jeruzalém měl být pod mezinárodní správou. Také je výstavbou nových a rozšiřováním stávajících izraelských osad fakticky zabráněno vzniku celistvé Palestiny, která měla

zahrnovat území pásma Gazy a území západního břehu Jordánu. Navíc Izrael porušuje na konci roku 2016 přijatou rezoluci Rady bezpečnosti OSN, která po Izraeli požaduje, aby neosidloval palestinská území.

Jasníci se nevyjasněně stanovisko USA

Mnoho států v roce 1988 Organizací pro osvobození Palestiny vyhlášený stát *Palestina* uznalo, avšak jedno z nejsilnějších slov má jeden z nejsilnějších hráčů na diplomatickém poli. Na problémovou výstavbu nových osad na území východního Jeruzaléma poukázal nedávno odstoupivší americký prezident Barack Obama. Ten byl krátce před skončením svého mandátu nařčen (mj. i svým nástupcem, současným americkým prezidentem Donaldem Trumpem) z toho, že se staví proti Izraeli. To však odcházející prezident USA několikrát popřel, přičemž jeho slova dokládá i fakt, že v září 2016 schválil historicky největší vojenskou podporu pro Izrael. Z Obamovy strany při kritice výstavby izraelských osad šlo pouze o poukázání na problém, o kterém by se mělo otevřeně jednat, aby se přiblížila vidina konce desítky let trvajícího izraelsko-palestinského konfliktu.

Nejnovější události týkající se izraelského osidlování východní části Jeruzaléma se vyskytly krátce po nástupu amerického prezidenta Donalda Trumpa do úřadu. Toto načasování není nikterak překvapivé, protože v této chvíli již exprezident Barack Obama a jím vedená administrativa byla pro skutečný posun k míru mezi Izraelci a Palestinci. Stavebním povolením, které vydala jeruzalémská radnice, však konflikt pouze eskaluje. Předmětem stavebního povolení je 566 bytů pro Izraelce ve čtvrtích, v nichž žije převážná většina arabského a palestinského obyvatelstva. Toto osidlování má pokračovat, a to vydáním povolení až pro 11 000 nových bytů určených izraelskému obyvatelstvu.

Nově nastoupivší americký prezident Trump je po dlouhých letech prvním v úřadu amerického prezidenta, komu zastavování východního Jeruzaléma a obsazování západního břehu Jordánu nevadí, ba právě

naopak tyto akce skrze svůj souhlas nepřímou podporuje. Svou nepřímou podporu vyjadřuje například tím, že se chystá přesunout americké velvyslanectví v Izraeli z Tel Avivu do územně sporného Jeruzaléma. Zároveň jsou nelegální izraelské osady legitimizovány prohlášením zaznívajícím z Bílého domu, jejichž obsahem jsou tvrzení, že výstavba osad v zásadě nebrání uzavření míru mezi znesvářenými stranami. To by byla zajisté pravda, mír nestojí a nepadá pouze se zastavením výstavby izraelských osad na sporném území, avšak jde o jeden podstatný kámen, který tvoří mozaiku izraelsko-palestinského konfliktu.

Závěrem a bez konfliktu

Z výše řečeného je evidentní, že takřka žádný světový konflikt nelze označit za „černobílý“. Vždy je dobré zjišťovat, co, kdo a proč za daným konfliktem stál. V izraelsko-palestinském konfliktu je vina na obou jeho stranách. Díl viny leží na bedrech izraelských politických představitelů, kteří svými místy velmi necitlivými rozhodnutími (výstavbou dle mezinárodního, ale i izraelského práva ilegálních osad na okupovaném území) prohlubují propast mezi znesvářenými stranami. Ačkoli izraelský Nejvyšší soud svým rozhodnutím v roce 2014 nařídil zbourání jedné, i podle izraelského práva nelegální, osady – Amona – na území západního břehu Jordánu, nechal se izraelský premiér Netanjahu slyšet, že na témže sporném území Západního břehu započne výstavba nové osady.

Zároveň díl viny náleží též palestinské straně, když se snaží silově prosadit své zájmy, přičemž hlavním z nich je vytvoření vlastního státu uznaného světovým společenstvím. Také není možno opomenout, že díl viny na izraelsko-palestinském konfliktu mají též státy, co dění zdánlivě pozorují zvenčí, nicméně svými podloudnými aktivitami (deklarovanou či zbrojní podporou) také oddalují možnost mírového vyřešení již tak napjaté situace. Je nutné, aby mírové rozhovory přerušené v roce 2014 znovu započaly a aby se situace na velmi horké blízkovýchodní půdě zklidnila.

Foto: *messianieuws.nl: Jerusalem; CCO Public Domain*

Ekologická hrozba s chutí palmového oleje

Martina Kubinová, Kateřina Gabrhelíková

Palmový olej. Před pár lety by tento pojem většině lidí nic neřekl, dnes se však jedná o vysoce emotivní záležitost a těžko budeme hledat někoho, kdo k němu nemá vyhraněný postoj nebo o něm alespoň neslyšel. Proč tomu tak je a co se změnilo?

Trendy se mění. V posledních letech se v souvislosti s řadou lékařských studií, nízkou cenou a přínosnými vlastnostmi výrazně zvýšila poptávka po rostlinných olejích. A tak začala snaha o nalezení co nejlevnější a nejefektivnější varianty, přičemž v poměru cena vs. poptávané vlastnosti se ukázal být ideálním právě palmový olej. Jak už to tak bývá, jakmile se zvýšila poptávka, okamžitě se objevili obchodníci, kteří tuto poptávku chtěli uspokojit. A tak začaly vznikat další nové plantáže palem olejných. V tomto samotném

vývoji možná neshledáte nic neobvyklého, natožpak negativního či pohoršujícího. V důsledku potřeby dalších plantáží pro tuto (nově tolik žádanou) plodinu však začalo docházet k nevratnému ničení deštných pralesů. Ty jsou nadále bez ostychu likvidovány, aby na jejich místě mohly být vysazovány právě palmy olejné, což způsobuje výrazné zvýšení množství skleníkových plynů v atmosféře. Palmy olejné totiž zadrží několikanásobně méně uhlíku než deštné pralesy. Prostor se získává také vysušováním rašelinišť. Velkým problémem jsou pak časté požáry na těchto místech, neboť vysušená rašeliniště jsou velmi hořlavá. Požár pak může trvat a uvolňovat emise do ovzduší i několik let. Nesmíme zapomenout zmínit i množství živočichů, kteří díky rozšiřování plantáží přišli o přirozené

prostředí. Patří mezi ně například orangutani, sumaterští nosorožci a tygři, malé kočkovité šelmy a další.

Na základě zpráv (nejen) o právě vymírajících orangutanech začali lidé o problému diskutovat a vytvářet aktivistické skupiny. Začaly se také objevovat myšlenky nesoucí řešení, jak této ekologické hrozbě čelit, a snahy o přesvědčení co největšího množství lidí, aby začali výrobky, v nichž je palmový olej obsažen, bojkotovat. Tyto snahy se ukázaly jako poměrně úspěšné a povědomí o negativních důsledcích výroby palmového oleje se rozšířilo mezi širokou veřejnost.

Jako všechno, co se v médiích objevuje příliš často, i téhle oblasti se nakonec lidé přesytili a aféra s palmovým olejem po nějaké době utichla. To ovšem neznamená, že se něco změnilo. V mnoha lidech nadále přetrvává odhodlání bojkotovat výrobky, v nichž je palmový olej obsažen.

Velká síla malého spotřebitele

Někteří výrobci potravin tak pod nátlakem spotřebitelů změnili strategii výroby a přeorientovali se na výrobu bez palmového oleje. To však ukázalo na další, určující faktor běžného trhu. Většina výrobců sice přiznává, že nahradit palmový olej jinými substituty je bez větších problémů možné. Palmový olej je však velmi levný a v případě jeho nahrazení bude nutno zvýšit cenu výsledného produktu. To velká část českých spotřebitelů odmítá, a tak, když má volit mezi dražším, ekologičtějším výrobkem a jeho levnější variantou, raději sáhne po levnějším výrobku, ačkoli se pravděpodobně jedná o výrobek méně zdravý a nesoucí pachutí velké ekologické újmy, ničení pralesů, spolu s vědomím (či hůře s nevědomím) umírajících orangutanů a dalších živočichů.

Je samozřejmě nutno podotknout, že palmový olej není jedinou hrozbou. Tou se může stát jakákoliv kulturní plodina, která se stane příliš žádanou. Lidé se pak nechají unést aktuálním trendem a nejsou schopni si uvědomit, že vše má své hranice. V poslední době

je možné sledovat náběh na podobný scénář například u avokáda.

Palmový olej je často zmiňován nejen v souvislosti s ekologickou hrozbou, ale také s nepříznivým vlivem na zdraví člověka. Odborníci se nicméně příliš neshodují v názoru, zda je více zdravý škodlivý než ostatní druhy olejů. Nelze tak s jistotou říci, nakolik se tvrzení o škodlivém či prospěšném vlivu palmového oleje na lidské zdraví zakládají na pravdě a nakolik se jedná o marketingový tah výrobců různých produktů.

Organizací zabývajících se snahou o zamezení používání palmového oleje je například *Koalice proti palmovému oleji*. Ta uvádí, že každý z nás může podporovat snížení této ekologické hrozby, pokud s tímto stavem nesouhlasí. Cesty mohou být různé. Především však jde o uvědomělou spotřebu, tedy snažit se kupovat co nejméně produktů, v nichž je palmový olej obsažen (v důsledku jej pak ideálně vyřadit nadobro).

Je nutné podotknout, že palmový olej není obsažen pouze v potravinách. Jedná se například o častou přísadu kosmetických a drogistických přípravků, zde nejčastěji pod názvem glycerin, sulfát laureth sodium, mýdlo či aniontové a neiontové povrchně aktivní látky (tenzidy) – u těchto výrobků je vždy lepší dotázat se výrobce. Pokud by někomu nestačila cesta uvědomělé spotřeby, je možné se zapojit v rámci této či obdobné organizace do dobrovolnické činnosti nebo boj proti palmovému oleji materiálně podpořit.

Kde najdu palmový olej a kde ne?

Pro zajímavost můžeme uvést krátký seznam několika oblíbených potravin, v nichž můžete či nemůžete palmový olej najít.

Z potravin, které *obsahují* palmový olej, je možno zmínit například Lentilky, tyčinky Mars, Snickers, Lion, Kofílu či Ledové kaštiny, z čokolád poté Studentskou pečeť, Toffifee, Kinder Chocolate, ze slaných pochutin

kupříkladu tyčinky Havlík, kreky Tuc či bramborové lupínky Lays.

Samozřejmě je na místě také uvést potraviny, které naopak palmový olej *neobsahují*. Jedná se například o **tyčinku Bounty**, čokolády Crusti Choc, Lindt Excellent, **Merci** či **Swiss**. Ze slaných pochutin pak například **Bohemia Chips** nebo **Strážnické brambůrky**.

Možná si říkáte, a co třeba firmy jako Orion, Milka, Shogetten či Rittersport? Podporují tyto firmy palmový olej či nikoliv? Odpověď je nejednoznačná. Tyto společnosti vyrábějí výrobky, z nichž některé druhy palmový olej obsahují, jiné nikoliv. Je tedy třeba pečlivě číst složení výrobku, mnohdy bývá palmový olej součástí pouze některých náplní a příchutí. Je tedy možné si vybrat tu ekologicky nejpříznivější. Seznam

potravin s obsahem palmového oleje i bez můžete nalézt na internetových stránkách organizace *Koalice proti palmovému oleji*.

Má to smysl

Je na každém z nás, zda se rozhodne podpořit boj proti palmovému oleji, nebo ne. V každém případě však nesmíme přehlédnout, že díky náhlému zájmu kupujících došlo u mnoha výrobců ke změně výrobních procedur. To jasně dokazuje, že má smysl sledovat složení výrobků a zajímat se o to, co vlastně používáme. Zájem každého z nás totiž může být určující pro změnu přístupu výrobce. A každá změna pozitivním směrem má v dnešní společnosti obrovský význam.

Foto: Craig: Oil palms in malaysia; CC BY 3.0.

Rozhovor: Martin Freund – Důstojně žít, znamená důstojně bydlet

Marek Pivoda

V únoru roku 2016 Brno spustilo ambiciózní projekt Rapid Re-Housing neboli Pilotní testování rychlého zabydlení rodin s dětmi, jež je součástí Strategického plánu sociálního začleňování. Díky projektu získalo padesát vylosovaných rodin v sociální nouzi, a to včetně rodin samozvitelek a samozvitelek, možnost bydlet v městských bytech jako nájemníci. Do dnešního dne se jich nastěhovalo zhruba čtyřicet, přičemž do konce dubna by mělo bydlet všech padesát rodin s dětmi. Martina Freund, který je uvolněným zastupitelem pro sociální začleňování a který je u projektu od samého počátku, se ptáme, jak se v Brně daří zajistit systém sociálního bydlení.

Jaké jsou cíle projektu Rapid Re-Housing?

Primárním cílem projektu je, aby si sociálně znevýhodněné rodiny byly schopny udržet bydlení. Sekundárním cílem je zlepšení kvality života rodin, například zvýšením zaměstnanosti, chozením dětí do školy a podobně.

Daří se rodinám naplňovat cíle projektu?

Některým rodinám se velmi rychle podařilo najít si práci a celkově zapracovat na kvalitě svého života. Na druhou stranu jsou i rodiny, které mají vícečetné problémy sociálního charakteru. U nich je potřeba velmi kvalitní a soustavná sociální práce. Tu nám pomáhá zajišťovat spolek *IQ Roma Servis*. Meritum celého projektu je, aby nájemníci získali svého sociálního pracovníka. Jelikož je každý sociální pracovník trochu jiný, dáváme vždy nájemníkovi vybrat, jaký typ sociálního pracovníka mu nejlépe vyhovuje. Prostě se snažíme, aby si navzájem „sedli“.

Objevily se za tu dobu, co noví nájemníci bydli, nějaké vážnější problémy se sousedy?

Někteří naši nájemníci jsou specifictí a ne vždy je okoli dokáže chápat a samozřejmě si někdy jistě má na co stěžovat. Vždy záleží na tom, jak si sousedství sedne. Problémy se ale snažíme aktivně řešit a nedával bych vše v tuto chvíli na vrub přímo samotným rodinám.

Vždy je to o kontextu, o tom, jak si sedne konkrétní sousedství.

Jaký typ rodin se dostal prostřednictvím losu do projektu?

Sčítali jsme všechny rodiny v bytové nouzi na území města Brna, a bylo jich 450. Ctíme přístup vytvořený podle projektu *Rapid Re-housing*, respektive *Housing first* (v případě *Housing first* jde o projekt, který je narozdíl od *Rapid Re-housing* zaměřen primárně na jednotlivce bez domova - pozn. red.). Problém je ten, že v České republice prakticky nemáme žádný systém sociálního bydlení. Máme zde systém azylového bydlení nebo ubytoven, ale to není bydlení v pravém slova smyslu. Přitom důstojně žít, znamená důstojně bydlet! Do projektu se nám proto dostala různorodá směsice rodin, mezi nimiž byly bohužel i ty, které ve skutečnosti až tak závažné sociální problémy neměly. Velká část rodin je romských. U nás je to bohužel tak, že když máte (ve velkých uvozovkách) blbě jméno a blbou barvu kůže, tak máte téměř nulovou šanci se uplatnit na trhu se soukromým bydlením. Stačí být Rom a máte bytový problém.

V souvislosti se sociálním bydlením se hovoří také o Strategickém plánu sociálního začleňování a s ním spojené sociální nájemní agentuře. Můžete nám pojmy více přiblížit?

Strategický plán sociálního začleňování je velmi ambiciózní plán, který dává dohromady jak projekty města, tak projekty neziskových organizací, aby do sebe nějakým způsobem zapadaly a navazovaly na sebe. Plán spojuje jednotlivé kontexty sociálního vyloučení, jako jsou vzdělávání, nezaměstnanost, zdravotní hledisko a další. Sociální nájemní agentura je jedním z projektů, který se týká oblasti bydlení. Stejně jako v projektu *Rapid Re-housing* se snažíme, aby se v městských bytech lidé nedostávali do bytové nouze tím, že se například zbytečně zadluží. Podobných projektů máme více.

Zní to jako běh na dlouhou trať. Nemáte strach, že by projekty mohly přijít vniveč v případě, že by se po dalších komunálních volbách politické síly rozložily jinak?

My jsme věnovali relativně velké množství energie do vyjednávání o Strategickém plánu sociálního začleňování se všemi stranami, i s těmi opozičními. Věřím, že kdyby se tady po volbách dostala k moci jiná garnitura, že by možná do určité míry omezila některé z jejich pohledu nejkřiklavější projekty, ale pevně doufám, že by tento nastartovaný vlak nezastavila úplně. Není totiž důvod ho zastavovat. Někdo si může myslet, že 65 bytů pro lidi bez domova je třeba moc (*tolik bytů bylo vyčleněno pro projekt Housing First - pozn. red.*). Máme tady však bez domova 1500 lidí...

Mohl by tuto situaci dlouhodobě vyřešit navrhovaný zákon o sociálním bydlení, který osmého března schválila vláda?

Návrh zákona v současné podobě to nevyřeší, protože v něm chybí povinnost obcí sociální bydlení poskytovat. Ve chvíli, kdy je vstup do toho systému pro obce dobrovolný, zůstává to i nadále politikum (*tedy politická záležitost - pozn. red.*). Kdo nechce, do systému nepůjde. Vzhledem k tomu, že to byly především obce, které si onu dobrovolnost „vylobbovaly“ (samozřejmě ne Brno), nevidím důvod, proč by do systému nakonec vstupovaly. To však není jediný problém zákona. Současný návrh zákona rozsáhle mění vyplácení dávek na bydlení, což může mít velmi katastrofální následky. Kdyby byl zákon skutečně přijat v současné podobě, potom se obávám, že může dostat podstatně víc lidí na ulici, než z ulice.

Proč si myslíte, že by měl zákon dostat podstatně víc lidí na ulici?

Príspevky na bydlení už nemají být hrazeny osobám v nevyhovujícím bydlení, tedy např. v ubytovnách. Jenže tyto osoby žijí v ubytovnách právě proto,

že nemají jinou možnost sehnat si bydlení a ani obce jim v tom v budoucnu nemusejí pomoci, protože jejich vstup do systému bude zcela dobrovolný. Když nebudou lidé v ubytovnách dostávat ani dávky na bydlení, kam potom půjdou? Na ulici.

U navrhovaného zákona tedy neplatí pravidlo „lepší něco než nic“?

To by skutečně platilo, kdyby v návrhu nebyla alespoň ta změna dávek na bydlení. Ve chvíli, kdy v zákoně změna je, nesmí projít.

Je podle Vás vhodné, aby sociální bydlení zajišťovaly primárně obce a nikoliv Státní fond rozvoje bydlení, tedy státní úřad k tomu navrhovaným zákonem určený?

Obce mají bytový fond a obce dělají bytovou politiku. Například Brno má 30 tisíc bytů. Navíc obce dělají sociální práci. Je tedy logické, aby sociální bydlení, například v přenesené působnosti, zajišťovaly obce. Pokud ale bude nějaká státní instituce schopna vytvořit jakýsi paralelní bytový fond vedle obcí, dokážu si představit i tuto možnost. Upřímně tomu ale moc nevěřím.

Pokud by návrh zákona prošel v současné podobě, změnilo by se tím něco pro Brno?

Na našem projektu by se nezměnilo v podstatě nic. Změnilo by se však okolí a celý kontext. V Brně máme zhruba osmdesát ubytoven a zároveň máme několik stovek rodin, které žijí v nevyhovujícím bydlení. Valná část z nich bydlí právě v ubytovnách, tím pádem nově nebudou dostávat dávky na bydlení. Možná bychom problém nakonec vyřešili politickým tlakem. Ale nejsem si jistý, zda by se nám podařilo sehnat těmto rodinám jiné bydlení, když si vzpomenu, jak velký politický problém bylo sehnat padesát bytů, a nyní bychom jich museli sehnat dalších tisíc.

Dalo by se na návrhu zákona vylepšit ještě něco dalšího?

V tomto návrhu je celá řada dalších problémů. Většinu jsme schopni nějakým způsobem tolerovat, ale kdyby byly odstraněny, bylo by to mnohem lepší. Z původního návrhu vypadl systém dostupného bydlení bez podpory. Původně totiž byly navrhovány dva typy sociálního bydlení – sociální bydlení s podporou a dostupné bydlení bez podpory. Dostupné bydlení bez podpory by bylo zaměřeno na lidi, kteří na bydlení odvádí více než 40 % svých příjmů a nepotřebují sociálního pracovníka. Typicky jsou to senioři, kteří

se dostanou v určité fázi svého života do situace, kdy už nemohou platit nájem. Nebo matky samoživitelky, které pracují někde v supermarketu, a proto reálně nemají vyšší příjem. V současné podobě návrhu zákona je dále u všech sociálních bytů povinná podpora sociálního pracovníka. To je podle mého názoru špatně. V současném návrhu jsou tak skupiny, které se do systému dostanou, ve skutečnosti podporu sociálního pracovníka nepotřebují, a přesto jim však musí být poskytována.

Foto: archiv Martina Freunda

Budeme mít levnější mobilní tarify?

Jaroslav Hroch

Situace na českém trhu se službami mobilních operátorů není - slovy opatrného politika - úplně šťastná. Cenové nabídky tarifů patří mezi ty nejnevýhodnější mezi zeměmi Evropské unie. Kdo měl tolik odvahy podstoupit převod čísla k jinému operátorovi, zažil mnohatýdenní martyrium, na jehož konci ho čekalo o pár „mega“ dat víc.

Česko, Maďarsko a Malta

Vysoké ceny služeb jsou problémem nikoliv posledních pár měsíců, ale bohužel let. Ve výsledcích studie[1], kterou si nechala vypracovat v únoru roku 2015 Evropská Komise, se Česká republika řadila spolu s Maďarskem, Maltou, Portugalskem a Slovenskem mezi nejdražší státy, co se cen za mobilní tarify týče. Opačný konec cenového metru naopak hrdě ovládlo Dánsko, Estonsko, Itálie, Lotyšsko a levně volali také ve Spojeném království. Zajímavějším a relevantnějším než absolutní hodnoty cen pak může být srovnání procentuálního podílu měsíční útraty občana za mobilní služby k jeho výdělku. Samotné srovnání cen totiž nebere v potaz poměrně rozdílnou úroveň kupní síly peněz v jednotlivých státech. Dle studie utratil na začátku předloňského roku průměrný Čech za mobilní služby měsíčně zhruba 3,8 – 6 % ze svého měsíčního výdělku. Situace na Slovensku byla podobná, 4 – 5 %. Průměr v zemích Evropské unie byl 0,6 až 1,6 %. A jak se změnila tato ne příliš uspokojivá situace za necelé dva roky?

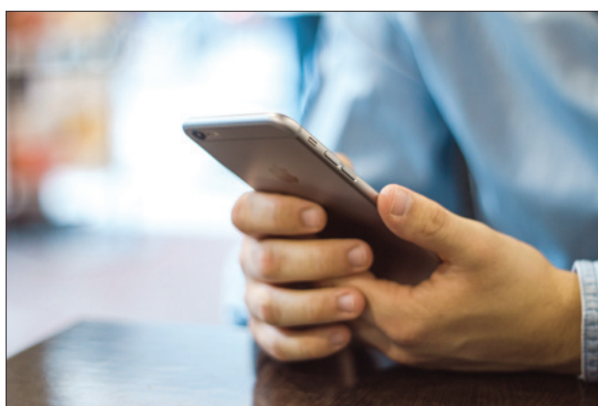
V listopadu loňského roku zveřejnila spotřebitelská organizace dTest zprávu s výsledky jejich srovnání cen za mobilní služby.[2] Pro srovnání průzkum používá běžný český mobilní tarif s neomezeným voláním, neomezenými SMS zprávami a s 1,5 GB mobilním datovým limitem za 749 Kč měsíčně. Ze závěrů průzkumu např. vyplývá, že v sousedním Rakousku lze neomezeně volat, psát SMS a „prosurfovat“ až 11 GB dat za necelých 400 Kč. V Německu jsou ceny za obdobné služby obdobné, nicméně je třeba vzít v potaz rozdíl v průměrných měsíčních výdělcích. Co se dalšího z našich sousedů týče, v Polsku zaplatí za neomezené volání, SMS a 5 GB dat v přepočtu 300 Kč nebo u dalšího mobilního operátora za 244 Kč s šesti měsíci zdarma. Z dalšího srovnání s ostatními zeměmi plyne, že se situace na českém trhu nijak nezlepšila, ba naopak.

Novelujeme

Nežádoucího stavu jsou si dlouhodobě vědomi i politici, a tak po neúspěšném projednání návrhu novely zákona, v čele se senátorkou Alenou Dernerovou[2] ze dne 9. 2. 2016, který zčásti reagoval na tzv. protispotřebitelskou novelu z roku 2014 v podstatě umožňující operátorům libovolně jednostranně měnit smluvní podmínky[3], odeslalo Ministerstvo průmyslu a obchodu dne 15. 2. 2017 na Úřad vlády návrh novely zákona o elektronických komunikacích.[4]

Ministerstvo navrhuje zkrácení maximální doby přenosu čísla mezi operátory, resp. doby, do kdy musí zaniknout smluvní závazkový vztah mezi zákazníkem a operátorem v případě, kdy zákazník požádá o převod čísla k jinému operátorovi. Samotný proces převodu čísla trvá zpravidla 4 dny, ale problémem jsou v současnosti dlouhé měsíční výpovědní doby, které započnou běžet až v měsíci následujícímu měsíci, ve kterém zákazník projevil svou vůli závazek ukončit. Nebylo výjimkou, že číslo bylo k druhému operátorovi převedeno i za téměř 2 měsíce.

Druhou navrhovanou změnou bude úprava jednostranných změn smluvních podmínek operátorem. Nově, bude-li se změna týkat taxativně vymezených smluvních náležitostí[5], bude operátor povinen zákazníka kromě samotné změny informovat také o jeho právu ukončit smlouvu ke dni nabytí účinnosti konkrétní změny, a to bez sankce, jestliže nové podmínky nebude zákazník akceptovat.

Třetí a velmi kritizovanou změnou by měl být zákaz tzv. retenčních nabídek. Jedná se o nabídky mobilních služeb, které operátor neuvádí oficiálně. S retenčními nabídkami se může zákazník setkat, pokud si ho chce konkurenční operátor „přetáhnout“ k sobě nebo pokud si je zákazník lidově vyhádá. V obou případech se jedná o jedinou možnost, kdy může spotřebitel získat o něco výhodnější tarif, než ten oficiálně nabízený. Exministr Mládek tuto dílčí změnu hájí vyšší transparentností, zamezením diskriminace při nabízení tarifů a ochranou těch, kteří si nejsou schopni sami lepší tarif vyjednat. Kromě kritiky ze strany spotřebitelských organizací, ČTÚ i ostatních politiků, že by tato změna vedla k zakonzervování současného cenového stavu, se ministři dostalo pokárání i od samotného předsedy vlády, které vyústilo až v jeho odvolání. Bohuslav Sobotka uvedl, že nebyl dlouhodobě spokojen s tím, jak Ministerstvo průmyslu a obchodu funguje v oblasti telekomunikací. Mládek dle Sobotky nedostatečně prosazoval zlevnění mobilních dat. Kritika však nesměřovala pouze na samotného exministra, ale také na jeho tým. Sobotka narážel na odpověď Mládkova náměstka Lubomíra Bokštefla ze dne 14. 2. 2017 na dotaz, proč jsou v sousedním Polsku daleko levnější tarify. „*Chcete služby jako v Polsku - odjeďte do Polska,*“ pronesl tehdy Bokštefl.

Naděje pro Česko, naděje pro Brno

Ke konci roku byla v registru smluv objevena smlouva mezi Vojenskou nemocnicí v Olomouci a O2 o mobilních službách s cenou např. 79 Kč za neomezené volání a 3 GB dat, či za 99 Kč 10 GB dat. Stejně tak Vodafone ve stejném období vyhrál veřejnou zakázku vypsanou Státním fondem dopravní infrastruktury s nabídkou s neomezeným voláním, SMS a 20 GB dat za 145 Kč měsíčně.

Nabídky mobilních služeb pro veřejný sektor se obecně pohybují v jiných cenových dimenzích, na což ostatně doplatil ministr zemědělství Marian Jurečka, když v den Mládkova odvolání na svém twitterovém účtu zveřejnil vtipnou poznámku, že nemohl novinářům sdělit svůj názor na odvolání jeho kolegy, neboť jak psal jeho situace: „*došly (sic!) mi mobilní data*“. Netrvalo však dlouho a v komentářích se objevila tabulka s cenami služeb od Vodafone pro Ministerstvo zemědělství, které zakládaly důvodné obavy ohledně pravdivosti jeho tvrzení. Padesát gigabajtů za 300 Kč měsíčně totiž nemůže vyplývat ani někdo tak aktivní na sociálních sítích jako ministr Jurečka. Podobným cenám za podobné služby se těší také soukromý podnikatelský sektor, kde existuje mezi operátory větší konkurence a podnikatelé jsou v závazkových vztazích přeci jen „silnější“ než spotřebitelé. S netradičním nápadem přišla v listopadu 2016 městská část Brno-střed. Radní pro legislativu a informatiku Svatopluk Bartík tehdy vyhlásil veřejnou soutěž na mobilní tarif s neomezeným voláním, SMS a 5 GB mobilních dat dohromady za 300 Kč měsíčně v rámci smlouvy na dobu jednoho roku.[6] Tento tarif by pak byl přístupný obyvatelům s místem trvalého pobytu v městské části Brno-střed, což toho času čítalo necelých 90 000 potenciálních uživatelů. Bartíkovi snahy však nebyly naplněny – žádný z operátorů na výzvu nereagoval.[7]

Nadějím (nejen) pro Brno snad ale není konec. Bartík se rozhodl v boji proti mobilním operátorům pokračovat a krátce po zveřejnění Mládkova návrhu založil spolek *Telefonující.cz*.

V březnu tohoto roku bude ČTÚ dražit kmitočty v pásmu tzv. frekvenci 5G, o které mají kromě O2, T-Mobile a Vodafone zájem také další společnosti jako České Radiokomunikace nebo Air Telecom. Potenciálně tak přibude v následujících letech k současné trojce operátorů nový konkurent, prozatím ale pouze poskytující mobilní data, neboť radiové kmitočty vhodné pro hovorové služby jsou obsazeny trojkou operátorů a dražit se nebudou dříve než v r. 2020.

Nadějí do budoucna jsou také tzv. virtuální operátoři, kteří ale na rozdíl od současné trojky operátorů nemají licenci na provozování mobilních sítí a jejich fungování je závislé na některém ze třech „základních“ operátorů. Jenže základní operátoři se potenciální konkurenci brání tím, že virtuálním operátorům prodávají mobilní data rychlosti LTE za ceny, které jim znemožňují ziskové podnikání. Tímto základní operátoři porušují závazek, který na sebe v aukci kmitočtů frekvenci v pásmu LTE v roce 2013 převzali. Konkrétně společností O2 a Vodafone byla za opakované porušení tohoto závazku udělena ve správním řízení od ČTÚ maximální peněžitá sankce ve výši 2 mil. Kč. Nakonec po opětovné výzvě od ČTÚ a pod pohrůzkou znemožnění využívat dané frekvence tyto svolili k nižším cenám za odkup dat.

Jestli budeme mít levnější mobilní tarify, nelze předpovědět. V současnosti připravovaná vládní novela zákona o elektronických komunikacích bidnému stavu na trhu mobilních služeb spíše nepomůže a další významné změny zatím připravovány nejsou. Pozitivnímu vývoji ale nasvědčuje intenzivní veřejná debata vedená jak politiky, tak spotřebiteli a jejich zájmovými sdruženími, blížící se aukce kmitočtů na nových frekvencích a možná i restrukturalizace na Ministerstvu průmyslu a obchodu, které má tuto oblast v gesci.

- [1] European Commission. *Mobile Broadband Prices* [online]. Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2015 [vid. 20. 2. 2017]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/mobile-broadband-prices-february-2015>
- [2] Návrh senátní návrhu zákona o změně zákona o elektronických komunikacích. Senátní tisk č. 196 [online]. Parlament České republiky. Senát, 2016 [vid. 20. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/historie?action=detail&value=3825>
- [3] O možnosti rozporu s právem Evropské unie vřiz KUCERA, Václav. Je nedávná novela zákona o elektronických komunikacích v souladu s právem Evropské unie? In: *EPRAVO.cz* [online]. EPRAVO.cz, publikováno 19. 3. 2015 [vid. 20. 2. 2017]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/je-nedavna-novela-zakona-o-elektronickych-komunikacich-v-souladu-s-pravem-evropske-unie-97316.html>
- [4] Návrh zákona o elektronických komunikacích. PID ALBSAG6JNWBR [online]. Vláda ČR, © 2017 [vid. 20. 2. 2017]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSAG6JNWBR>
- [5] např. údaje o ceně, délka výpovědní doby, smluvní pokuta apod.
- [6] VÝZVA K PODÁNÍ NABÍDEK DO VEŘEJNÉ SOUTĚŽE O NEJVYHODNĚJŠÍ NÁVRH NA TARIF ZA POSKYTOVÁNÍ VEŘEJNĚ DOSTUPNÉ MOBILNÍ SLUŽBY ELEKTRONICKÝCH KOMUNIKACÍ PRO OBČANY MĚSTSKÉ ČÁSTI BRNO-STŘED [online]. Brno-střed, © 2016 [vid. 20. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.brno-stred.cz/vyzva-tarif>
- [7] MOBILNÍ OPERÁTOŘI NESTOJÍ O ZÁKAZNÍKY Z BRNA-STŘED, FĚROVÝ TARIF NENABÍDL ANI JEDEN Z NICH. RADNICE SE PTÁ PROČ. [online]. Brno-střed, © 2016 [vid. 20. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.brno-stred.cz/mobilni-operatori-nejstoji-o-zakazniky-z-brna-stred-ferovy-nenabidl-ani-jeden-z-nich-radnice-se-pta-proc>

Foto: Pexels: Smartphone stock; Public domain

Právo není jen Proces

Petr Suchánek

Právo trpí chronickou nesrozumitelností a jeho lidská tvář se zjevuje výhradně na podobně obskurních místech, jako tvář Ježíše. Nejde však primárně o problém platného práva, ale o problém právní kultury, která si právo takto představuje.

Nejeden právník si v právní praxi uvědomí, že Kafkův Proces není zdaleka taková nadsázka, jak by se mohlo běžnému čtenáři zdát. Slavná pasáž popisující úděl venkovana před bránou do zákona připomíná běžné jednání na úřadě. Soudní kanceláře na nevětrané půdě jsou pak jen předzvěstí začátků Nejvyššího správního soudu v nynějším sídle Odvolacího finančního ředitelství.

Na bizarní a nesrozumitelnou podobu českého právního řádu v současnosti poukazují i významní představitelé justice jako např. Josef Baxa, předseda Nejvyššího správního soudu, nebo Roman Fiala, místopředseda Nejvyššího soudu. V množství pravidelně novelizovaných zákonů se nevyznají ani právníci, natož laici. Vymahatelnost práva je nízká a soudní spory trvají roky. Ačkoliv zaznívají návrhy dílčích řešení například ve formě změny soustavy okresních a krajských soudů, o které hovoří Josef Baxa, skutečná změna uvedeného status quo se nachází v říší fantazie.

Antagonistická právní kultura

Jádro problému se však nemusí nacházet v podobě platného práva, nýbrž v právní kultuře. Americký právní teoretik Peter Gabel, jeden z představitelů

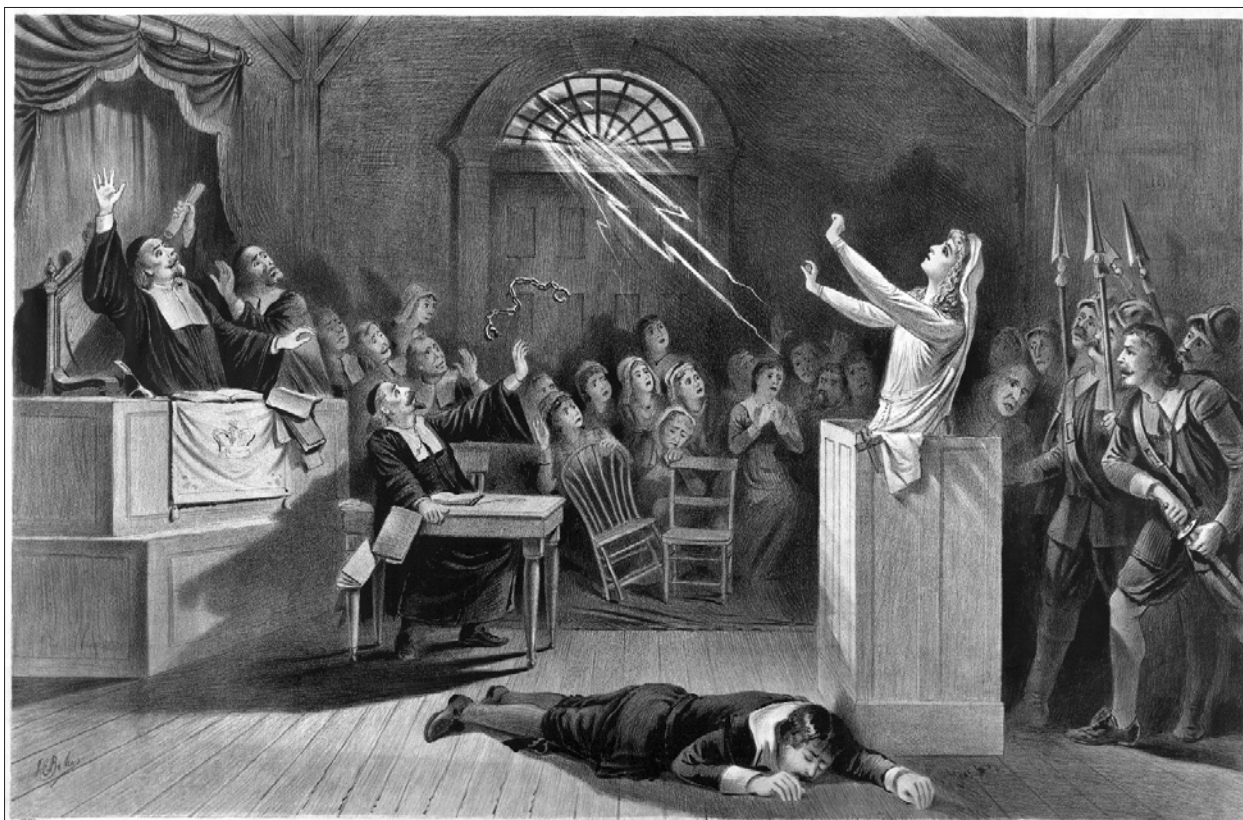
proudu Critical Legal Studies, ve své esejí *Imagine Law* [1] kritizuje způsob, kterým americká právní kultura formuje myšlení adresátů práva. Jedním z prvků tohoto působení je podle Gabela kontradiktorní soudní řízení, které zakotřuje představu práva jako střetu dvou „nepřátelských“ stran, kdy se jedna snaží za každou cenu prosadit svůj nárok na úkor druhé.

Uvedenou tezi lze snadno přenést také na českou právní kulturu. Právě antagonistická povaha práva je v očích mnoha tím, co dělá právo právem. Soud není místem řešení problémů, ale místem konfliktu a pomsty. I triviální a nesmyslné spory vedou k mnohaletým procesům, které přinášejí žalobcům a žalovaným jen utrpení a stávají se smyslem jejich života. V trestním právu jde pak v očích veřejnosti především o potrestání pachatele, bez ohledu na jeho osobní a sociální poměry.

K takovému vnímání práva přispívají aktéři napříč společností. Politici, média, právní profesionálové i běžní občané. Především pro média představuje antagonistické vnímání práva snadnou kořist, což je vidět na způsobu medializace ostře sledovaných procesů s Davidem Rathem nebo Janou Nečasovou. Miloši Zemanovi je potom jasné, že pokud někoho chytí s krabicí plnou peněz, jednoznačně je vinen. Realita je však většinou složitější.

Empatie a sociální smír

Peter Gabel vidí řešení ve změně přístupu k právnímu řešení sporů. To by mělo klást důraz na empatii,

soucitění a vzájemné porozumění. Spory by měly být řešeny v kontextu dotčené komunity a měl by být zohledňován jejich etický rozměr.

Takový posun se neobejde bez filozofického základu, který Gabel spatřuje v konceptu „*politics of meaning*“, jenž má odhalovat ideologické pozadí společenských vztahů a institucí, a vést k porozumění mezi odcizenými společenskými skupinami. Současné přístupy k právu podle Gabela podporují hierarchizaci společnosti, která normalizuje odcizování, dominanci a krutost, a odpírá tak lidskou touhu po sounáležitosti. Právo by namísto toho mělo směřovat k sociálnímu smíru a hledat řešení, která prospějí všem zúčastněným. V případě právních konfliktů je třeba vnímat bolest, křivdy a příkoří, která strany k jejich jednání motivuje.

Gabelův přístup může působit naivně. Není však nijak vzdálený realitě. Jeho příkladem je například koncept restorativní justice, který se snaží prostřednictvím mediace a zapojením komunity dosáhnout řešení svědčícího všem zúčastněným. Pachatel musí přijmout odpovědnost za svůj čin a komunita mu musí dát možnost jej odčinit. Oběť má možnost konfrontovat pachatele s dopadem, který na ni trestný čin měl. Gabel v tomto kontextu také zmiňuje působení Komise pro pravdu a smíření, která v Jihoafrické republice po zrušení apartheidu v roce 1994 umožnila veřejně vystoupit obětem i pachatelům politicky motivovaného porušování lidských práv. Pachatelé měli možnost získat amnestii, pokud se k porušení lidských práv doznali a přiznali své pochybení.

Konec Josefa K.

Nelze také přehlížet skutečnost, že platné právo se k etickým zásadám hlásí. Kromě Ústavy a Listiny základních práv a svobod jde například o úvodní ustanovení občanského zákoníku z roku 2012 a řadu dalších institutů soukromého i veřejného práva. Ačkoliv tedy český právní řád není v žádném směru dokonalý, je na čem stavět. Ve vztahu k právníkům vyvstává požadavek na etickou praxi, která vnímá problémy v jejich celkovém kontextu. Ve vztahu k široké veřejnosti jde o změnu vnímání práva jako takového, což je mnohem větší výzva.

Tyto jevy nelze rovnocenně promítnout do všech právních odvětví, nicméně je zřejmé, že zahlcenost soudů nebo nízká vymahatelnost práva jsou určitým společenským jevem, a nikoliv pouze výsledkem nedostatků platného práva. Při řešení těchto problémů je proto třeba uchopit jejich celkový společenský rozměr. V rovině běžných právních sporů je potom nutné mít na zřeteli jejich mimoprávní rozměr a zvažovat, co skutečně jejich řešení přinese a komu. V opačném případě člověk dopadne jako Josef K., který se nikdy nedozvěděl, o čem jeho proces vůbec byl.

[1] GABEL, Peter. *Imagine Law. In Another Way of Seeing: Essays on Transforming Law, Politics and Culture*. New Orleans, Louisiana: Quid Pro Books, 2013.

Foto: Joseph. E. Baker: *Čarodějnický proces v Salemu; volné dílo*

Stat' o vlastnictví nebeských těles

Marek Tesař

Mnohým se doma práší na certifikát o vlastnictví pozemku na Měsíci. Bystrý čtenář si tak jistě klade otázku: jaké důsledky pro mne z toho plynou?

Nebudu jej dále napínat: žádné.

Ale zatímco například lidské srdce nemůže být předmětem zcizování, protože v právním smyslu vůbec není věcí [1], Měsíc a pozemky na něm mezi věci určité počítat lze [2] - jsou však vyloučeny z vlastnictví. Alespoň tak to praví článek II Kosmické smlouvy [3], jednoho z mála pramenů vesmírného práva v českém právním řádu.

Ovšem ještě před ním článek I mluví o tom, že „*Kosmický prostor... je volný pro výzkum a využívání* všemi státy bez jakékoli diskriminace.“ V současné době je předmětem právních sporů, zda se zákaz přivlastňování nebeských těles vztahuje i na materiály z nich dobyté, neboť i tak si lze ono „využívání“ vyložit. Tímto výkladem se nepochybně inspirovaly Spojené státy, jejichž federální zákonodárny sbor v r. 2015 přijal tzv. Commercial Space Launch Competitiveness Act [4], který ve svých závěrečných ustanoveních tuto myšlenku doslova akcentuje:

„(Sec. 402) (...) A U.S. citizen engaged in commercial recovery of an asteroid resource or a space resource **shall be entitled to any asteroid resource or space resource obtained, including to possess, own, transport,**

use, and sell it according to applicable law, including U.S. international obligations.

(Sec. 403) **It is the sense of Congress that the United States does not, by enactment of this Act, assert sovereignty or sovereign or exclusive rights or jurisdiction over, or ownership of, any celestial body.**”

Obiter dictum poznamenejme, že takový Vatikán Kosmickou dohodu po podpisu nikdy formálně neratifikoval [5]. Teoreticky tak nejmenší stát planety může v budoucnu mocně expandovat na nové světy.

Zpět k věci: český zákonodárce jako by na dobývání nových dálav vůbec nemyslel. Při zběžném vyhledání slova „vesmír“ v oblíbeném právním informačním systému tazatel obdrží mnoho výsledků: schvalovací vyhlášku ministerstva školství o publikaci „Země ve vesmíru“; rozsudek krajského soudu o událostech při kině Vesmír; zákon o odpadech a výjimku z povinné recyklace pro baterie instalované na družicích; ale nic, co by jakkoli připomínalo úpravu samotných právních poměrů mimo tuto planetu.

Nezbývá tak, než se řídit mezinárodní smlouvou a zásadou dovolenosti nezakázaného jednání a případné otázky zodpovídat za komparatistické argumentační podpory zahraniční právní úpravy; vlastnictví pozemku na Měsíci nyní možné není. Držitel certifikátu o mimozemském vlastnictví je držitelem toliko tohoto certifikátu, žertovného předmětu.

Možná by člověk mohl postavit na Měsíci hotel; ale s tržbou ať nepočítá, neboť podle článku XII Kosmické dohody je povinen přijmout ve svém vesmírném zařízení návštěvu delegace jiné smluvní strany. Snad by bylo praktičtější postavit si na nejbližším souputníku Zeměkoule chatu, u té jeden s výtěžkem alespoň nepočítá. Anebo důl, ale to by pak zase nebylo kam jezdit na víkend. Je zjevné, že vesmírné právo čekají ještě bouřlivé proměny.

- [1] § 493 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- [2] § 489 *ibid.* Autor byl konfrontován s názorem, že nebeská tělesa nemohou být hmotnou věcí v právním slova smyslu, neboť nenaplní požadavek ovladatelnosti lidskou mocí, stanovený civilním kodexem v § 496 odst 2. Ovšem zde si dozajista můžeme vypomoci analogií; neboť v čem se liší Měsíc od vzdáleného ostrova? Ani ostrovem z místa na místo pohnout nelze. Argumentovat, že ostrov není věcí, by bylo zhůvěřilé.
- [3] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 40/1968 Sb., o Smlouvě o zásadách činnosti států při výzkumu a využívání kosmického prostoru včetně Měsíce a jiných nebeských těles (dále jen "Kosmická smlouva"). Kosmická smlouva představuje základní úpravu mezinárodních vztahů ve vesmíru; mimo jiné zakotvuje zákaz využívání kosmu k vojenským účelům, stanovuje pravidlo vzájemné pomoci vesmírných cestovatelů a ctí zásadu, že vlastnictví vesmírných stanic a zařízení ve vesmíru není jejich opuštěním Země ani návratem na ni nijak dotčeno.
- [4] 114-90 U.S.C. (Případnou chybu v citování cizích pramenů práva čtenář ať, prosím, promine.)

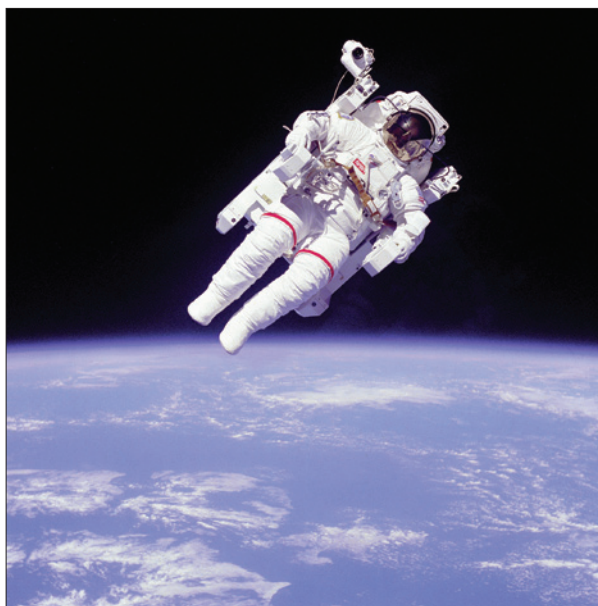

Foto: NASA: Views of the extravehicular activity during STS 41-B; Public domain.

Život za sto korun

Jakub Strouhal

Tuhá zima dokáže vykouzlit úsměv na tváři vlekářů, milovníků zimních sportů nebo dovádějících dětí. Na magistrátech největších měst však každoročně řeší, jaká opatření učinit, aby lidé bez domova neumírali v nejtěžších mrazech na ulici. Existuje ale i možnost, jak může pomoci většina z nás.

Začátkem ledna za mnou do Brna přijela Sylva. Studuje práva v Praze a po předčasně zvládnutých zkouškách si odletěla odpočinout na Šrí Lanku. Navlečení do pěti vrstev šatstva se pomalu ploužíme zasněženým Brnem od falického koně přes Petrov až k FSS, hřejeme si ruce o plastový kelímek se svařákem, Sylva mi vypráví o tom, jak krmila slony v útulku, ale protože je skoro minus dvacet, náš rozhovor se postupně mění v synchronizované drkotání zuby.

S absolutně zkrěhlými prsty se pak asi 10 minut snažime odemknout dveře do bytu, aby nám nakonec asistovala sousedka. Postavil jsem na čaj, otevřel laptop, prošel sociální sítě a zpravodajské servery... internet hlásí: „Za poslední týden umrzlo v Česku šest lidí!“

Gůglím si k tomu další informace, titulky jsou zatím neúprosné: „Od října si zima vyžádala 19 obětí! (2010), Další bezdomovec umrzl, jde za víkend o sedmou oběť (2012), Spoře oděný muž umrzl na ulici (2016), Lidé zase umrzají, magistrát přemýšlí, co s tím...“

Když opadla prvotní zuřivost a neutěšené myšlenky ohledně světa a toho, že i v roce 2017 dovolíme, aby u nás někdo umrzl, začal jsem se zajímat, co s tím. Nejsnadnější odpověď mi poskytly sociální sítě, na kterých

lidé začali zuřivě sdílet příspěvek o tzv. **Nocležence** a prosili své sociální přátele o prokázání dobré vůle.

Co o Nocležence potřebujete vědět? Jde o projekt Armády spásy, kdy zakoupením Nocleženky v hodnotě 100 Kč zajistíte člověku bez domova možnost strávit noc v jedné z nocleháren Armády spásy, kde zároveň dostane polévku s pečivem a bude mu umožněno provést osobní hygienu. Ti nejpotřebnější získají navíc čisté oblečení nebo obuv. Uplatnění Nocleženky je nejčastěji omezeno kapacitou nocleháren, některé poukázky nachází své využití i v jarních měsících. Pokud je Nocleženka použita, dárci je o tom informován.

A to nejdůležitější, nebojte, Nocleženku můžete zakoupit online, takže kvůli tomu nebudete muset vystrčit papy z vyhřátého domu.

Foto: Rev Stan: Homeless in NYC; CC BY-NC-ND

Když nám země bere dech

Kateřina Gabrhelíková

Snad každý z nás zaznamenal četná varování posledních týdnů ohledně smogu a znečištěného ovzduší v České republice. Jedná se o problém, který byl v poslední době značně medializován, neboť se tato situace stala kvůli přetrvávající inverzi skutečně alarmující.

Je nicméně nutné si uvědomit, že se nejedná o problém posledních týdnů. Hladina znečištění ovzduší v naší zemi je dlouhodobě kritizována jako jedna z nejvyšších v Evropě. Nabízí se tedy otázka, kdy se tento problém začne brát skutečně vážně a zda budou přijata odpovídající opatření.

V posledních letech se podstatně změnil životní styl společnosti. Lidé začínají dbát na zdravější stravování, pravidelně cvičit, více spát a vyhýbat se stresu, přestávají také kouřit. Vše v souladu s doporučeními odborníků. Je zde však substance, již se týkají záležitosti, které bývají velmi často zlehčovány, a pro mnohé z nás není problematičká. Přesto však významně a prokazatelně ovlivňuje zdraví nás všech bez rozdílu. Něco, co všichni potřebujeme k životu a zároveň to sami nemůžeme závrtně ovlivnit okamžitou změnou našeho chování. Je to vzduch.

Špatná kvalita ovzduší přitom způsobuje skutečně značné množství zdravotních problémů. Lze mezi ně zařadit například srdeční a cévní onemocnění, onemocnění dýchacích cest, rakovinu plic či astma. Celkově pak dle statistik dlouhodobé působení znečištěného ovzduší průměrně zkracuje lidský život až o deset měsíců a každoročně se tento problém podílí na více než čtyři sta tisících předčasných úmrtí jenom na poli Evropské unie. Není to tedy problém, který by bylo záhodno přecházet, a skutečnost, že se dlouhodobě nacházíme mezi zeměmi na chvostu žebříčku hodnotícího kvalitu ovzduší v zemích Evropské unie, by nás neměla nechat chladnými.

Čisté ovzduší pro Evropu

Důležitost a závažnost tohoto problému zaznamenala také Evropská unie, a proto přijala opatření ke zlepšení stávající situace. Příkladem můžeme uvést směrnici o kvalitě ovzduší z roku 2008, která stanovila limity pro míru znečištění ovzduší. Bohužel, Česká republika se do těchto limitů dlouhodobě zdaleka nevešla, za což byla poměrně značně kritizována právě ze strany Evropské unie. Evropská komise dokonce v roce 2015 vyslala varování, že jestliže nedojde k brzké nápravě a urychlenému řešení kvality ovzduší v naší zemi, mohla by Česká republika následovat Polsko a dočkat se žaloby a následně také pokuty.

S ohledem na připomínky Světové zdravotnické organizace i odborné veřejnosti a na velké množství předčasných úmrtí v důsledku špatného ovzduší byla v roce 2016 přijata nová směrnice, která má limity pro znečištění ovzduší ještě zpřísnit. Tato směrnice je součástí programu „Čisté ovzduší pro Evropu“, jenž Evropská komise zveřejnila již v roce 2013. Díky nové směrnici by měly hodnoty znečištění ovzduší do roku 2030 výrazně poklesnout. Kdo by však doufal, že tato

směrnice a celkově dlouhodobé urgencye ze strany Evropské unie vyburcují Ministerstvo životního prostředí a příslušné orgány k zodpovědnému přístupu, byl by, bohužel, na velkém omylu.

Ministerstvo životního prostředí sice vypracovalo v roce 2016 programy pro zlepšení kvality ovzduší pro jednotlivé regiony, reakce na tyto programy však nejsou nikterak pozitivní. V několika případech dokonce byly podány žaloby ze strany ekologických aktivistů, a to zejména pro nekonkrétnost těchto programů a nejistotu výsledků, které by tyto programy měly přinést. Ve zprávě Evropské komise ze dne 3. 2. 2017, která prováděla přezkum provádění právních předpisů EU v oblasti životního prostředí, se pak můžeme dočíst, že v oblasti snižování emisí v ovzduší a dodržování limitů znečištění na svém území má Česká republika skutečně velké mezery.

Dejchej, Brno!

Kvůli špatnému ovzduší již došlo ke vzniku několika spolků a hnutí majících za cíl situaci zlepšit, nebo alespoň na vzniklý stav upozornit. V Brně můžeme zmínit iniciativu **Dejchej Brno!**. Šesti původně zakládajícím matkám vadily zdravotní důsledky špatného ovzduší na jejich děti. Vadil jim dále laxní přístup zodpovědných orgánů životního prostředí. Na svých stránkách tak zveřejňují údaje o překročení stanovených limitů znečištění z měřicích stanic na území města Brna, kontakty na kompetentní osoby a možnosti, jak stávající situaci zmírnit.

Problematikou se také zabývá sociálně-ekologický spolek **Nesehnutí**, co vytvořil aplikaci *Můžu dýchat?*. Touto aplikací monitoruje aktuální stav ovzduší a na svých stránkách informuje obyvatele města o vhodnosti venkovních aktivit v závislosti na aktuální hladině nečistot. Naleznete zde také formulář, jehož prostřednictvím můžete apelovat na primátora města Brna, Petra Vokřála, a vyjádřit svůj názor ohledně kvality ovzduší, popřípadě podpořit zavedení některých z navrhovaných opatření.

Zdarma hromadnou dopravou

Město zajisté vládne prostředky ke zlepšení situace. Může například zavést pravidelné hlášení o stavu aktuálního znečištění ovzduší pro lepší informovanost svých obyvatel, sázet více zeleně či pracovat na ztraktivně městské hromadné dopravě. Právě dopravní prostředky totiž představují pro ovzduší asi největší problém.

Začátkem února proběhla médii zpráva o městské hromadné dopravě v Brně, co měla být v důsledku smogu zdarma. Bohužel tento návrh nakonec nebyl přijat, neboť nebyl shledán adekvátním řešením nastalé situace. S ohledem na mediální šum, který během jednání zavládl, je nutno konstatovat, že město tímto jednáním v konečném důsledku způsobilo pouze chaos. Mnozí totiž mylně jezdili ve vyhlášený den bez lístku v domnění, že je doprava skutečně zdarma.

Aktuální stav ovzduší je skutečně alarmující a prozatím přijatá opatření nejsou zdaleka dostatečná. Můžeme tak

jen doufat, že se postoj kompetentních orgánů změní a budeme moci znovu volně a bez obav dýchat. Je třeba si uvědomit, že okolní vzduch ovlivňuje nejen nás samotné. Je to prvek, který ovlivňuje také zdraví našich rodin, přátel, kolegů i domácích mazlíčků, přičemž podílet na změně se může každý z nás. Stačí ráno (namísto cesty do práce autem) vytáhnout kolo nebo si udělat procházku na autobusovou zastávku. Pokud by každý

pravidelný řidič alespoň občas nechal auto doma, vězte, že rozdíl by byl znatelný a vzduch rázem sladší.

Závěrem zbývá dodat jedině. Znáte ten pocit, nadechnout se z plných plic čistého vzduchu? Je to dechberoucí.

Foto: Igors Jefimovs: Smog over Almaty city, Kazakhstan; CC-BY-3.0

NÁZOROVÝ SOUBOJ

Potřebuje Česká republika ústavní zákon o celostátním referendu?

Referendum, latinsky věc, o které má být podána zpráva, česky také všelidové hlasování. Forma přímé demokracie, kde se občané obce, kraje či celého státu, vyjadřují k otázce, která se jich přímo dotýká. Pro jeden dobrý institut, pro druhé nátlaková zbraň. V loňském roce, slovy Michala Kašpárka, jsme zažili dvě nejdůležitější evropská referenda - britské hlasování o vystoupení z Evropské unie a brněnské o poloze nádraží. Co si o všelidovém hlasování myslí námi oslovení právníci?

Petr Kolman, odborný asistent na PrF MU, za NE celostátnímu referendu

Je o mně relativně dlouhodobě známo, že se řadím k odpůrcům institutu referenda.

Řada lidí mně říká, jak můžete jako vysokoškolský pedagog být tak málo progresivní, proč jste proti pokroku?

Rád bych zde vyvrátil jeden mýtus. Řada zastánců lidového hlasování tvrdí, že se jedná o pokrokový prostředek, který napomáhá modernizovat společnost. Paradoxně je tomu ve většině případů právě opačně. Ve státě hojně používajícím či dokonce nadužívajícím referendům se de facto zabránilo jakékoliv různější změně.

Mnohé nositele klamného pocitu, že referendum je ta „pravá progresivní demokracie“, asi teď zaskočím, ale referendum je ve svých důsledcích

nejkonzervativnějším (!) prostředkem politického rozhodování. Majorita lidí cítí nejistotu z toho, že by se něco mělo měnit, což dokazují i příslušné psychologické a sociologické výzkumy. A raději se smíří s tím, světe, nediv se, že věci zůstanou při starém.

Jak již v roce 2001 v Poslanecké sněmovně tehdejší poslanec Jiří Payne pravil výstižně: „Mnozí politikové, kteří si slibovali od referenda, že budou mít dynamičtější a pokrokovější rozhodovací proces, záhy zjistili, že je to obráceně.“

Kterak tehdy dále konstatoval výše citovaný politik: „Proto Švýcarsko není v OSN, proto se Švýcarsko nepodílí na řadě jiných věcí v mezinárodní spolupráci, protože lidé říkají: ‚No, co by nás tam čekalo, kdybychom se stali členským státem OSN, ona to není dokonalá instituce‘. A jakkoliv švýcarská vláda by ráda vstoupila do OSN, švýcarský lid jí to nedovolí.“

K Paynovým slovům o zemi helvétského kříže ještě dodávám – Víte, milí zastánci přímé demokracie, kdy Švýcarsko dalo ženám volební právo? V roce 1971! V Československu to bylo již v roce 1920. Proč tak pozdě? Ano, zrovna mimo jiné z důvodu, že o tom Švýcaři hlasovali v referendu.

Mám za to, že Švýcarsko není rozvinutým a bohatým státem díky referendům, ale navzdory jim.

Na závěr tedy musím silným hlasem říct, že referendum není (ani ze své prapodstaty býti nemůže) progresivním prvkem demokratického rozhodování, ačkoliv tak

na první pohled vypadá. Proto mě velice překvapuje, jak usilovně o ně usilují různé osobnosti, které v jiných oblastech mají relativně progresivní názory.

**Pavel Pechanec, advokát,
za ANO celostátnímu referendu**

Osobně si netroufám vynést hodnotový soud nad tím, co je progresivní a co naopak konzervativní. Takové hodnocení bude vždy zabarveno subjektivně. Také si nejsem jist, zda není zaměňován prostředek s výsledkem. Ostatně polští komunisté by asi mohli vyprávět, jak jim referendum po druhé světové válce málem zhatilo jejich „progresivní plány“, a co to dalo práce výsledky poupravit, aby nebyly tak nevhodně „konzervativní“ a mohlo „pokrokově“ dojít k „modernizování společnosti“. Nebo to bylo naopak?

Instituty přímé demokracie lze nazírat různou optikou. Ta, která se mně jeví jako zásadní, je přesun diskuse do veřejného prostoru.

Při použití jakéhokoli institutu přímé demokracie vždy dochází k přesunu diskuse nad předmětem hlasování (ať už se nějaké rozhodnutí přijímá, nebo se naopak politiky přijaté má rušit) z uzavřených kuloárů

a nepřehledných lobbistických struktur mezi hlasující lid. Musí dojít k veřejné debatě, kampaním a přesvědčování. Stát (třeba právě ten švýcarský) rozesílá informační podklady s argumentací pro i proti a politici se předhánějí ve vysvětlování vlastních postojů.

Pokud bychom například disponovali možností ve všelidovém hlasování zrušit politiky přijaté rozhodnutí, a této možnosti bychom využili, pak by nám třeba i někdo vysvětlil, proč máme státním podnikům umožnit nezveřejňovat smlouvy v registru smluv.

Musím ale uznat, že se patrně s rostoucím věkem institutů přímé demokracie začínám více obávat. Rád bych proto viděl instituty přímé demokracie vyrůstat postupně z obcí, kde by se aplikovaly co nejvíce, závazně a s malými překážkami. Postupně by přerůstaly do krajů a nakonec, až by si na ně občané na komunálních úrovních zvykli, dostaly by se i na celostátní úroveň. To ale není plán na jedno volební období, spíše na desítky let.

Je proto politicky libivé a vděčné (věčné) téma, snažit se je aplikovat celostátně a shora. Tím se ale stávají nefunkční karikaturou sebe sama, kterou vlastně nikdo nepoptává. Jen jí každý rozumí a před volbami se vždy hodí.

GLOSA ZÁVĚREM

Slyšela jste, kdo umřel? O první novele občanského zákoníku

Marek Tesař

Všichni to čekali, ale nikdo nevěděl, kdy k tomu dojde a jak to bude probíhat. Inu, napětí je u konce - na sklonku loňského roku parlament poprvé novelizačním rýčem prorazil panenskou povrchovou skrývku planety NOZ a zasel do ní první semínka z jistě dlouhé řady budoucích změn.

Mezinárodní společenství tak 27. února, den před nabytím účinnosti novely, zapálilo svíčku a se slzou v oku vzpomnělo na krásné dva roky, které zákon v nezměněné podobě stačil prožít. Nehledě na míru sentimentu však novela představuje zásah do pozitivního práva a jako takovou je třeba ji co nejdříve prozkoumat.

Změn se nepřináší mnoho; od ambiciózních plánů ministra spravedlnosti na totální překopání všeho [1] v době, kdy na prvotiscích čerstvě účinného zákoníku ještě ani nezaschl inkoust, a které vyvolaly v právnické obci vzácnou chvíli svorného odporu [2], se víceméně upustilo a představují se tak změny, nad kterými i největší kritik nejspíše uznale pokýve hlavou.

Leitmotivem zákona č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony, je odstranění právní nejistoty a doladění právních institutů vytvořených občanským zákoníkem v podobě přehnaně idealistické.

Bude tak nově možno **omezit svéprávnost až na pět let** v případě osob, jejichž stav se dozajista nezlepší.

Už při přijímání nového občanského zákoníku se ozývaly hlasy, podle nichž je pravidelné tříleté přehodnocování zdravotního stavu nadbytečné. Důvodová zpráva občanského zákoníku k délce tříleté lhůty mlčí, jen v kuloárech se tradovalo, že měla napomoci odhalení vykonstruovaných případů omezení svéprávnosti. Novela lhůtu prodlužuje s úmyslem snížit nápad této agendy.

Dále nebude třeba explicitního **souhlasu k pitvě**, nýbrž právní řád nastoluje **požadavek explicitního nesouhlasu** s ní. Právo člověka rozhodnout o osudu svých pozůstatků zůstává nedotčeno; mohli bychom cynicky poznamenat, že záleží-li někomu na zážitcích svého zemřelého těla, měl by se především sám za svého života dobírat souvisejících práv.

Výslovně se stanovuje pravidlo, že **podíl manžela** v obchodní společnosti **nezakládá účast** druhého manžela v ní, ačkoli **spadá do společného jmění**.

Změkčují se požadavky na **formu právního jednání** podle § 441. Nově, vyžaduje-li se pro právní jednání forma veřejné listiny, pro plnou moc k tomuto jednání postačí písemná forma s úředně ověřeným podpisem (upouští se od požadavku formy veřejné listiny i pro plnou moc); k obdobnému ostatně dospěl i Nejvyšší soud v usnesení ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3919/2014.

Zavádí se **evidence svěřenských fondů** a samotná existence svěřenského fondu se spojuje se zápisem do ní.

Po vzrušených debatách se (byť až od roku 2018) také vrací vzájemné **předkupní právo spolujednatelů nemovitosti**; společenský zájem na scelování vlastnictví v očích zákonodárce převážil nad neomezenou dispozicí s vlastním majetkem.

A konečně se **snižuje** nejvyšší možná **jistota pro zajištění nájmu** bytu ze šestinásobku měsíčního nájemného na polovinu, což snad nevyžaduje dalšího komentáře.

Jedna změna mě coby autora tohoto článku mrzí, neboť v ní spatřuji rezignaci na snahu doladit nedotaženou právní úpravu. Totiž po novu už rodič osoby mladší 16 let **nebude moci** s přivolením soudu **okamžitě zrušit** pracovní poměr. Člověk, který **dosáhl věku patnácti let a dovršil základní školní docházku**, bude napříště mít v oblasti pracovněprávní ruce naprosto volně. Institut okamžitého zrušení pracovního poměru rodičem byl do českého právního řádu **zaveden vadně** - přivolení soudu totiž osobě mladší 16 let nebránilo zrušený pracovní poměr okamžitě **uzavřít znova**. Nemůžu se však ubránit dojmům, že skutečně mohly existovat případy, v nichž se mladý člověk bezhlavě vrhl do víru pracovního života, snad zlákan vidinou rychlého přivýdělku a možností realizace dětských snů, a kdy jeho rodič mohl uváženým zákrokem a zrušením tohoto poměru pomoci navrátit zbloudilce v náruč středního vzdělávání, aby vylepšil jeho uplatnitelnost po zbytek života.

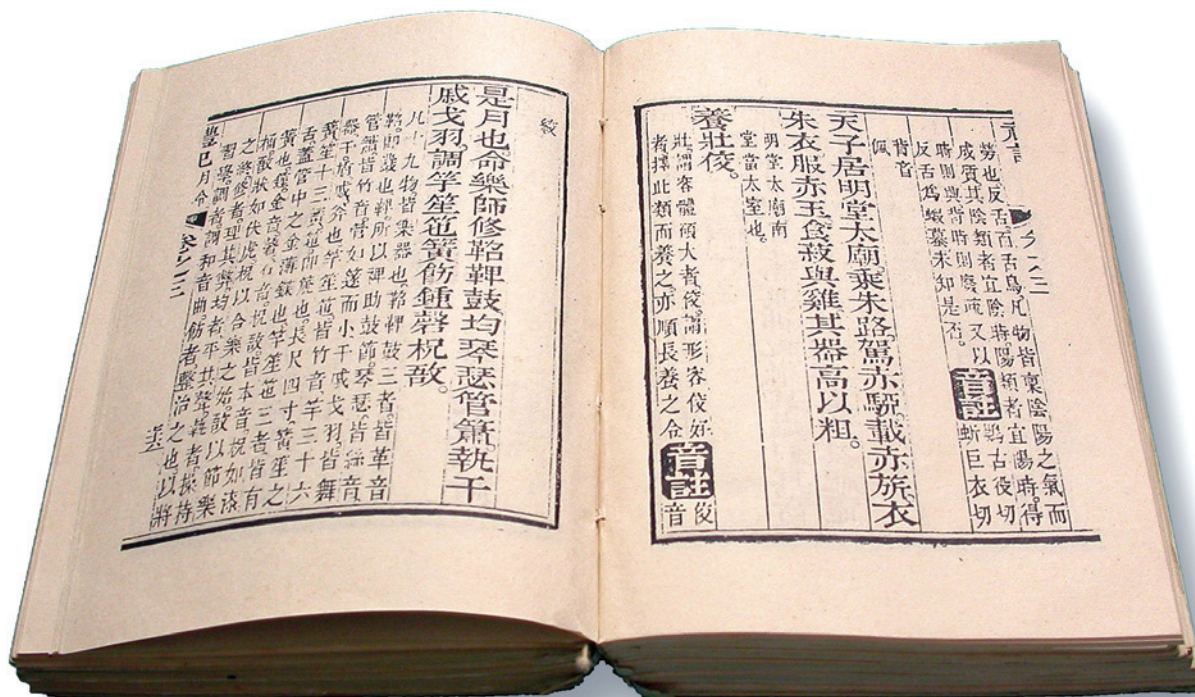
A konečně se dostáváme do finále, neboť rozebíraná novela s sebou přináší i jednu změnu naprosto zbytečnou, totiž změnu terminologickou: tak se v § 509 nahrazují "inženýrské sítě" slovním spojením "liniové stavby". Tento odstavec může působit osobně (a je fakt, že vedu soukromý džihád vůči přebujelé normotvorbě), avšak čtěte dále: "liniové stavby" jsou skutečně termínem s ustáleným významem a jeho

injekce do občanského zákoníku byla zjevně vedena **snahou o sladění výraziva**. Avšak tento termín mohl být v zákoníku již při jeho přijetí; nebyl tam a potíže nevznikly, resp. nešlo o problém nepřeklenutelný argumentací a výkladem. Moudrý člověk kdysi řekl, že zákon je lékem na nemoc společnosti a že zákonodárce pro efektivní výkon své činnosti musí tyto nemoci znát. Normotvůrce se však už na prvním místě klidně mohl rozhodnout liniové stavby v občansko-právním kodexu nazývat "trubkami pod zemí" a nijak by to neovlivnilo skutečnost, že jejich materializací by byla zařízení běžně nazývaná "liniové stavby" nebo, chcete-li, "inženýrské sítě".

Dost však průtrži emoci; jak bylo konstatováno v úvodu, z novely můžeme být nadšeni, můžeme o ní vést akademické spory, můžeme se snažit přimět parlament k její další změně nebo se můžeme pokoušet o zrušení jejích částí před Ústavním soudem - ale to je jednak vše, co s ní můžeme dělat, jednak je to všechno běh na dlouhou trať. Nehledě na subjektivní hodnocení té které úpravy jde o pozitivní právo, a proto raději utíkejme do knihkupectví pro nové fixy a lepíky. Poznámky z originálního znění zákona se do nového samy nepřepíší.

- [1] PETROV, Jan. Občanský zákoník zdrcený novelou novel? Část I. In: *Jiné právo* [online]. 2014 [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2014/08/obcansky-zakonik-zdrceny-novelou-novel.html>
- [2] PAVLÍČEK, Tomáš, ČIHÁK, Ondřej. Chystaná novela občanského zákoníku sjednotila jeho odpůrce i příznivce. Ke společnému odporu, dodává právník. In: *Rozhlas.cz* [online]. 2014 [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/proaproti/_zprava/chystana-novela-obcanskeho-zakoniku-sjednotila-jeho-odpurce-i-priznivce-ke-spolecnemu-odporu-dodava-pravnik--1391100

Foto: Snowyowls: *The Classic of Rites*; CC: share alike 2.0

PRÁVOSLAV KABRŇÁK od JAKUBA STROUHALA

BOŽÍ
SOUD

Můj klient
s rozhodnutím
nesouhlasí a rád
by se odvolal...

BOŽÍ
SOUD

